

Міністерство освіти і науки України

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Факультет лісового господарства, деревооброблювальних
технологій та землевпорядкування**

**Кафедра управління земельними ресурсами, геодезії та
кадастру**

ОСНОВИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА КАДАСТРУ

Методичні вказівки

до виконання практичних робіт

здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**галузі знань 19 «Архітектура та будівництво»
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»**

Харків

2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет лісового господарства, деревооброблювальних технологій та
землевпорядкування

ОСНОВИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА КАДАСТРУ

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт

здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 19 «Архітектура та будівництво»
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Харків

2024

УДК 332.3:528.2](072)

О-75

Схвалено на засіданні кафедри управління земельними ресурсами, геодезії та
кадастру
Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

Рецензенти:

Д.С. Сопов - завідувач кафедри хімії, географії та наук про Землю Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філософії з наук про Землю, доцент

Л.М. Макєєва – канд з держ. управління, доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру Державного біотехнологічного університету

О-75 Основи землеустрою та кадастру: метод. вказівки до виконання практичних робіт здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» / ДБТУ; уклад.: О.А. Домбровська. – Харків, 2024. – 72 с.

Інформаційний обсяг курсу визначається навчальною програмою дисципліни. Методичні вказівки включають 22 практичні роботи. До кожної роботи наведений зміст, короткий теоретичний коментар до кожної теми, що допомагає здобувачеві ознайомитися із сутністю питань, обговорюваних/досліджуваних на практичному занятті, алгоритм виконання, рекомендовану навчальну, фахову, наукову монографічну та періодичну літературу для самостійної роботи здобувачів.

УДК 332.3:528.2](072)

Відповідальний за випуск: О.А. Домбровська, канд. екон. наук, доцент.

© О.А. Домбровська та ін., 2024
© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

	стр.
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
Практична робота 1. Професія землевпорядник.....	7
Практична робота 2. Земля як найважливіша частина довкілля.	9
Практична робота 3. Умовні знаки на топографічних планах та картах.....	11
Практична робота 4. Способи зображення рельєфу на картах (планах).....	15
Практична робота 5. Види зйомок та обстежень.....	18
Практична робота 6. Східнослов'янська держава Київська Русь.	25
Практична робота 7. Правовий зміст та наслідки Української селянської реформи 1861 р.	30
Практична робота 8. Столипінська аграрна реформа та її реалізація в Україні	31
Практична робота 9. Скасування приватної власності на землю як етап реформування земельних відносин (1917 - 1920 рр.). Реформування земельних відносин у Радянській Україні в період 1920 - 1941 рр.	31
Практична робота 10. Земельні перетворення і землеустрій у період 1941-1970 рр	32
Практична робота 11. Особливості розвитку землеустрою у 70-80 рр.	33
Практична робота 12. Земельні відносини і землеустрій у незалежній Україні	34
Практична робота 13. Поняття земельної ділянки. Формування земельної ділянки	35
Практична робота 14. Правовий порядок надання та припинення права власності на земельні ділянки	36
Практична робота 15. Правовий порядок надання земель в оренду (суборенду)	40
Практична робота 16. Властивості земель, які враховуються при землеустрої	44
Практична робота 17. Класифікація земель і земельних ділянок за цільовим призначенням	46
Практична робота 18. Історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на території України	48
Практична робота 19. Види галузевих кадастрів та порядок їх ведення	50
Практична робота 20. Органи державної влади в галузі ведення Державного земельного кадастру (ДЗК)	63
Практична робота 21. Основи ведення державного земельного кадастру.	65
Практична робота 22. Складові частини державного земельного кадастру	69

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета вивчення дисципліни: сформувати у студентів знання щодо закономірностей організації використання землі, як територіального базису, природного ресурсу й основного засобу виробництва; прискорення темпів росту продуктивності праці на основі досягнень науково-технічного прогресу та раціонального використання землі, трудових і фінансових ресурсів, професійної та екологічної підготовки інженера-землевпорядника; сукупністю методів дослідження, які забезпечують вимоги використання земель за цільовим призначенням, ефективним та раціональним використанням земельних ресурсів та їх моніторинг в Україні

Головне завдання даного курсу – прищепити здобувачам, згідно з їх кваліфікаційною характеристикою, теоретичні знання і практичні навички з реєстрації землеволодіння, планування та організації землекористування, обліку кількості і якості земель, бонітування ґрунтів та економіки землекористування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- історію земельних відносин і землеустрою в Україні; призначення та завдання здійснення землеустрою й ведення кадастру;
- зміст, принципи та порядок здійснення землеустрою й ведення кадастру;
- сутність та зміст галузевих кадастрів та їх цільового використання;
- методику отримання, обробки та аналізу даних для здійснення землеустрою й ведення кадастру;
- методику отримання та використання земельно-кадастрових даних при вирішенні господарських задач і регулюванні рентних, ринкових і земельних відносин;
- особливості розвитку землеустрою та кадастру в інших країнах;
- перспективи розвитку системи землеустрою та кадастру в Україні.

вміти:

- обробляти, аналізувати дані для землеустрою та кадастру природних ресурсів;
- одержати, обробити, провести аналіз і дати оцінку земельно-кадастровим показникам;

- використовувати земельно-кадастрові показники в системі землеустрою, визначати розмір плати за землю;
- встановлювати тенденції та напрямки розвитку землеустрою та кадастру в Україні та зарубіжних країнах;
- скласти проектну й технічну документацію із землеустрою та кадастру; визначати нормативну грошову оцінку земельної ділянки;
- використовувати набуті знання із землеустрою та кадастру при вивченні економіки природокористування, моніторингу та бонітування ґрунтів, планування та організації землекористування та інших спеціальних дисциплін, при виконанні магістерських робіт та при курсовому проектуванні.

Практична робота – це самостійне аудиторне науково-практичне дослідження, яке дає змогу оцінити якість знань студента, його вміння застосовувати ці знання на практиці.

Виконання практичних робіт є важливою складовою частиною навчального процесу з підготовки бакалаврів спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій».

Виконання практичних робіт має сприяти більш поглибленому засвоєнню студентами дисципліни «Основи землеустрою та кадастру», спонукати ґрунтовно вивчати законодавчі акти з питань землеустрою, земельного кадастру, грошової оцінки, а також спеціальні наукові видання.

У процесі виконання практичних робіт студент має розвивати навички користування спеціальною літературою, самостійно її аналізувати й узагальнювати, показати вміння вирішувати завдання, застосовувати теоретичні положення у вирішенні конкретних питань землеустрою. Для кращого засвоєння теоретичного курсу та опанування практичними навичками у сфері землеустрою, передбачено виконання практичних робіт.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

Тема: Професія землевпорядник.

Мета роботи: ознайомитись із компетенціями, фаховими навичками та вміннями професії землепорядника.

Теоретичне пояснення. *Землепорядник* – фахівець, який володіє знаннями про земельне право, земельний кадастр, землеустрій та управління земельними ресурсами, має відповідну освіту та належну кваліфікацію.

Землепорядкування – одна з найдавніших професій. Історичні літописи свідчать про те, що ще до прийняття християнства, понад 1000 років тому, у Київській Русі вже проводили вимірювання землі.

Першими землепорядниками були межувальники, які встановлювали та закріплювали межі і видавали документи, що засвідчували право на землю. Ще тоді землепорядники були шанованими людьми, адже в їхніх руках перебувало головне багатство - земля, основа для функціонування всіх сфер діяльності людини. Тож, чим вищий рівень компетентності осіб, які створюють і регулюють земельні відносини, тим вищим і безпечнішим буде розвиток суспільства. Важливою ланкою при цьому є і одвічно буде землепорядна служба.

Удосконалення землепорядної діяльності в умовах інтенсивного розвитку ринкових відносин і реформування аграрного сектора економіки потребує від спеціаліста-землепорядника глибоких знань щодо сучасної законодавчої бази земельного реформування, геодезії і картографії, землепорядного проектування, земельного кадастру, а також комп'ютерних технологій.

На сьогоднішній землепорядники вже не займатимуться паюванням земель. Перед ними стоять нові - не менш складні завдання, пов'язані з охороною та раціональним використанням земель, землепорядним забезпеченням управління земельними ресурсами, розвитком системи кадастру, оцінкою земель, запровадженням ринкових відносин.

Спеціалісти-землепорядники вкрай потрібні на сучасному етапі проведення земельної реформи, щоб ефективно використовувати землю і враховувати не тільки її кількість, але і здійснювати якісну, грошову і економічну оцінку. Єдина державна землепорядна служба покликана здійснювати контроль за

дотриманням земельного законодавства при проведенні земельної реформи.

Робота землевпорядника вимагає аналітичного складу розуму, точності, уважності, відповідальності, вміння спілкуватися з людьми. Цей спеціаліст повинен мати широкий кругозір, розбиратися не тільки в тонкощах своєї професії, але і володіти знаннями з економіки та права.

Землевпорядник – одна з найдавніших професій. Історичні літописи свідчать про те, що ще до прийняття християнства, понад 1000 років тому, в Київській Русі вже проводилися вимірювання землі. Першими землевпорядниками були межувальники, які встановлювали і закріплювали кордони і видавали документи, що посвідчують право на землю. Ще тоді землевпорядники були шанованими людьми, адже в їхніх руках перебувало головне багатство - земля, основа для функціонування усіх сфер діяльності людини. Тому, чим вищий рівень компетентності осіб, які створюють і регулюють земельні відносини, тим вище і безпечніше буде розвиток суспільства.

В радянські часи інженери землевпорядники день у день ходили та вклонялися землі, ставили кілочки-знаки на межах, а потім у конторі складали «під копірку» карти і плани полів, селищ та міст. Згодом дідівська «метрівка» трансформувалась до дива техніки – теодоліта, який значно полегшував життя землеміра.

Сучасний землевпорядник так само віддалений від колишнього землеміра, як рахівниця від калькулятора, «метрівка» від електронного тахеометра. Для порівняння: якщо «метрівка» в одних руках за день могла відміряти до 20-25 га, то з електронним тахеометром не проблема за день упоратися з 1000 гектарів.

Нині інженер землевпорядник вільно володіє комп'ютером (сучасним програмним забезпеченням), іноземною мовою, добре знає земельне законодавство і вирішує в правовому полі найрізноманітніші питання, уміє брати на себе відповідальність технікою, у т.ч. електронними тахеометрами, лазерними далекомірами, приладами супутникового зв'язку, вміє читати електронні карти, тощо. Це комунікабельна людина з високими моральними якостями, хороший організатор і навіть психолог, якому до снаги робота як з окремим землевласником, так і з великим колективом. Він постійно дбає про підвищення

кваліфікації, цікавиться новинками науки й сам бере посильну участь у наукових дослідженнях і розробках.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- Доповнити «Спеціаліст землевпорядник – спеціаліст, який володіє знаннями...»
- Вимоги до спеціаліста землевпорядника (посадові обов'язки, професійно важливі риси, кваліфікаційні вимоги тощо).
- Що таке Державний реєстр сертифікованих інженерів-землевпорядників?
- Що таке кваліфікаційний сертифікат інженера-землевпорядника? Як його отримати та для чого він необхідний?

3. Висновки.

4. Список використаної літератури

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

Тема. Земля як найважливіша частина довкілля. Земельна ділянка. Земельні відносини

Мета роботи: ознайомитися з основними функціями землі та поняттям земельної ділянки для цілей кадастру й правом власності на неї.

Обладнання: комп'ютер з доступом в Інтернет; база даних чинних законодавчих документів і довідкової літератури.

Теоретичне пояснення. Земля – різновидність природних ресурсів, складений елемент біосфери. У її надрах наявні великі поклади корисних копалин, органічно пов'язані з землею водні та лісові ресурси, без яких життя не можливе.

Серед природних ресурсів, які активно експлуатуються є земельні ресурси. Інтенсивне використання цього ресурсу зумовлене тим, що земля є єдиною основою життя та праці людини, і одночасно виступає загальним предметом праці, засобом виробництва і знаряддям праці.

Земля виконує такі функції:

– є головним засобом виробництва в сільському і лісовому господарствах;

– просторовим базисом для розміщення виробничих сил і розселення людей;

– є основою для відтворення трудових, матеріально-технічних і природних ресурсів.

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Використання власності на землю не може завдавати шкоди правам і свободам громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами. Земельні відносини – це суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею.

Суб'єктами земельних відносин є громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади.

Об'єктами земельних відносин є землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї). Земельні відносини регулюються Конституцією України, Земельним Кодексом України, а також прийнятими відповідно до них нормативноправовими актами.

Землі України за основним цільовим призначенням відповідно до статті 19 Земельного кодексу поділяються на такі категорії:

- 1) землі сільськогосподарського призначення;
- 2) землі житлової та громадської забудови;
- 3) землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;
- 4) землі оздоровчого призначення;
- 5) землі рекреаційного призначення;
- 6) землі історико-культурного призначення;
- 7) землі лісогосподарського призначення;
- 8) землі водного фонду;
- 9) землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб, можуть перебувати у запасі.

Право власності на землю - це право володіти, користуватися і розпоряджатися земельними ділянками (стаття 78 Земельного кодексу України).

Право власності на землю набувається та реалізується на підставі Конституції України, Земельного Кодексу, а також інших законів, що видаються відповідно до них.

Земля в Україні може перебувати у приватній, комунальній і державній власності.

Право власності на земельну ділянку розповсюджується на простір, що знаходиться над і під поверхнею ділянки на висоту і на глибину, необхідні для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд.

Суб'єктами права власності на землю є:

а) громадяни та юридичні особи - на землі приватної власності;
б) територіальні громади, які реалізують це право безпосередньо або через органи місцевого самоврядування, - на землі комунальної власності;

в) держава, яка реалізує це право через відповідні органи державної влади, - на землі державної власності.

Землі, які належать на праві власності територіальним громадам сіл, селищ, міст, є **комунальною власністю**.

У комунальній власності перебувають усі землі в межах населених пунктів, окрім земель приватної та державної власності, а також земельні ділянки за їх межами, на яких розташовані об'єкти комунальної власності.

У державній власності перебувають усі землі України, окрім земель комунальної та приватної власності.

Право державної власності на землю набувається і реалізується державою в особі Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, державних органів приватизації відповідно до закону.

Право постійного користування земельною ділянкою - це право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку.

Право оренди земельної ділянки - це засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою,

необхідною орендареві для провадження підприємницької та іншої діяльності.

Земельні ділянки можуть передаватися в оренду громадянам та юридичним особам України, іноземним громадянам і особам без громадянства, іноземним юридичним особам, міжнародним об'єднанням і організаціям, а також іноземним державам.

Оренда земельної ділянки може бути короткостроковою - не більше 5 років і довгостроковою - не більше 50 років.

Порядок виконання практичної роботи

1. Ознайомитися з основними функціями землі та розібратися з поняттям «земельна ділянка» як об'єкт кадастру.
2. Визначитися з формами власності на землю, об'єктами та суб'єктами земельних відносин в Україні.
3. Підготувати звіт з практичної роботи.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.
2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- Які функції виконує земля?
- Розкрийте суть поняття «земельна ділянка».
- У чому полягають земельні відносини?
- Хто виступає у якості суб'єктів земельних відносин?
- Що є об'єктами земельних відносин?
- Якими законодавчими документами регулюються земельні відносини?
- Як поділяються землі за основним цільовим призначенням?
- Що мається на увазі під «правом власності на землю»?
- На якій підставі реалізується право власності на землю?
- Які форми власності землі існують в Україні?
- Хто є суб'єктами права власності на землю?
- Розкрийте суть поняття «оренда земельної ділянки».

3. Висновки.

4. Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.

2. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV
 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/> .

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

Тема: Умовні знаки на топографічних планах та картах

Мета роботи: вивчення умовних знаків на топографічних планах чи картах.

Теоретичне пояснення: На топографічних картах і планах зображують різні об'єкти місцевості: контури населених пунктів, сади, городи, озера, ріки, лінії доріг, електропередачі. Сукупність цих об'єктів називається *ситуацією*. Ситуацію зображують умовними знаками.

Умовні знаки, обов'язкові для всіх установ й організацій, що становлять топографічні карти й плани, і видаються або окремо для кожного масштабу, або для групи масштабів. Хоча кількість умовних знаків велика (близько 400), вони легко запам'ятовуються, тому що зовні нагадують вид і характер зображуваних об'єктів.

Умовні знаки — це картографічні або графічні рисунки відповідного розміру, форми і кольору, якими відображаються на картах об'єкти місцевості (населені пункти, річки, рельєф, рослинність, залізниці, автомобільні дороги тощо), використовуються для топографічних карт та планів місцевості (рис.1).

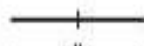
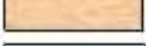

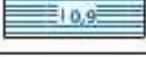

Масштабні	Позамасштабні	Лінійні
Хвойні ліси	Промислові підприємства з трубами	Лінії зв'язку
Рідколісся	Вітряки	Залізниця: одноколіійні
Піски рівні	Церкви	двоколіійні
Болота непрохідні	Склади пального	Постійна берегова лінія морів та озер
Пояснювальні		
	Характеристика деревостою (22 — висота дерев, 0,24 — середня товщина стовбурів, 6 — середня відстань між деревами в метрах)	
	Броди (0,5 — глибина, 12 — довжина в метрах, П — характер ґрунту дна, 0,1 — швидкість течії в м/с)	
	Характеристика річок та каналів (137 — ширина, 6,5 — глибина в метрах, П — характер ґрунту дна)	

Рис.1. Приклади умовних знаків топографічних карт

Топографічні умовні знаки являють собою єдину систему позначення різних географічних об'єктів, яка у сполученні з

горизонталями відтворює на карті дійсну картину місцевості. На карті самого великого масштабу неможливо відобразити у всій повноті і деталях безліч різних місцевих предметів. Тому під час зйомок і складання карт доводиться, проводити відбір і узагальнення другорядних деталей місцевості.

Умовні знаки діляться на *п'ять груп: площинні, лінійні, позамасштабні, пояснювальні, спеціальні.*

Площинні знаки - картографічні умовні позначення, які застосовують для зображення площ об'єктів і подають в масштабі карти. Площинними знаками відображаються ліси, сади, болота, чагарники та інші місцеві предмети розміри яких виражені у масштабі карти, завдяки чому можна визначити площу такого об'єкта.

Лінійні знаки - показують об'єкти лінійного характеру (дороги, лісосмуги, річки, лінії електропередач, трубопроводи, тощо), довжина яких виражається у даному масштабі. Для відображення положення об'єктів великої протяжності, але малої ширини, довжина витримується в масштабі, а ширина переважно не витримується.

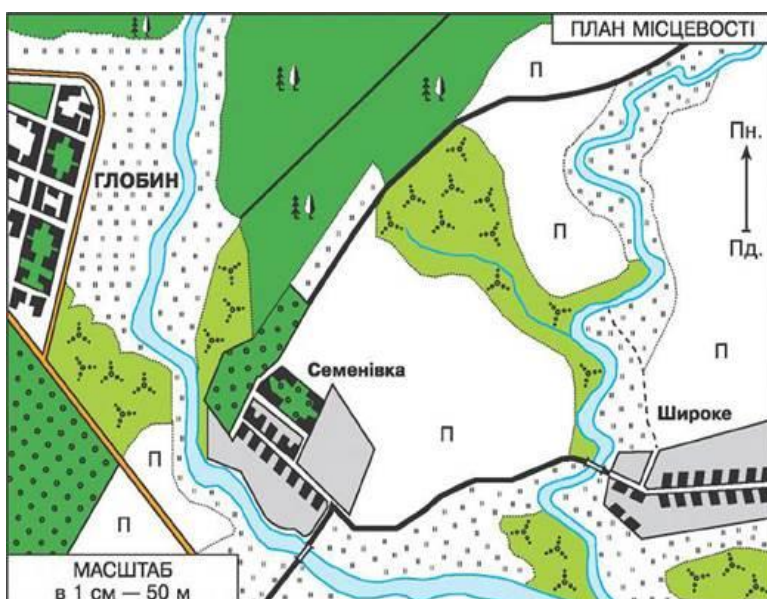
Позамасштабні умовні знаки застосовуються для зображення дрібних місцевих предметів, які не виражаються у масштабі карти, – окремі дерева, будинки, колодязі тощо. Під час зображення такого об'єкта в масштабі на карті отримаємо точку. Позамасштабні знаки визначають місце розташування об'єктів, але не визначають їх розмірів. На знаках приводяться різні характеристики, наприклад, довжина 25 м і ширина 5 м тощо.

Пояснювальні умовні знаки застосовуються для додаткової характеристики об'єктів і показу їх різновидів. Ці умовні позначення являють собою цифрові та буквені надписи, що характеризують об'єкти. Наприклад, умовний знак хвойного або листяного лісу в середині контуру лісу показує породу дерев, яка в ньому переважає, глибину й швидкість плину рік, вантажопідйомність і ширину мостів, породу лісу, середню висоту й товщину дерев, ширину шосейних доріг.

Спеціальні умовні знаки - умовні знаки, які установлюють відповідні відомства галузей народного господарства; їх застосовують для складання спеціалізованих карт і планів цієї галузі, наприклад, знаки для маркшейдерських планів нафтогазових родовищ – нафтопромислові споруди й установки, свердловини, промислові трубопроводи.

Як встановлюються умовні знаки. Всі умовні топографічні позначення обов'язково повинні володіти виразністю, наочністю. Вони повинні, крім того, легко викреслюватися. Умовні позначення на карті, використовувані для всіх масштабів, встановлюються інструктивними та нормативними документами. Вони обов'язкові для всіх відомств та організацій, які здійснюють знімальні роботи. Землевпорядні організації беруть до уваги все різноманіття сільськогосподарських об'єктів і угідь. Воно часто виходить за рамки прийнятих обов'язкових умовних знаків. Тому землевпорядні організації час від часу видають додаткові знаки, які відображають специфіку сільського господарства. Так з'являються нові умовні позначення на карті.

Генералізація карт. Місцеві предмети в залежності від масштабу планів або карт показуються з різною детальністю. Приміром, в населеному пункті на плані, має масштаб 1:2000 не будуть зображені лише окремі однотипні будинки, а буде показана також і їх форма. А ось на карті з масштабом 1:50000 є можливість представити лише квартали. Що ж буде, якщо збільшити його до 1:1000000? В цьому випадку весь місто буде зображений невеликим гуртком. Генералізацією карт називається таке узагальнення елементів рельєфу, яке спостерігається при переході від масштабів більш великих до більш дрібних. Топографічні позначення, як ви бачите, різноманітні. Вони допомагають нам отримати інформацію про об'єкти, представлених на карті. Позначення міст, сіл, річок та лісів та ін. значно відрізняються один від одного. Адже це зовсім різні об'єкти.

План місцевості. Для того щоб вести господарство і вивчати природу, необхідні зображення ділянок поверхні землі. Місцевість, що має невелику площу, можна сфотографувати або намалювати. Зазвичай фотографію роблять з земної поверхні. Тому

ближні предмети, зображені на ній, затуляють далекі. І фотографія і малюнок дають нам певне уявлення про місцевості.

Проте на них можна побачити, якими формами і розмірами володіє ділянка в цілому. Об'єкти, які розміщені на поверхні, що буде краще видно, якщо фотографію ділянки зробити зверху, припустимо з літака. Зображення, отримане таким способом, називається аерофотознімком. Об'єкти, що представлені на ньому, схожі на те, як вони виглядають на місцевості. Їх взаємне розташування і розміри будуть видні на зображенні. План місцевості також передає вид зверху. Однак є безліч відмінностей між ним і фотознімком. План місцевості являє собою креслення, виконаний на папері. На ньому зображений у зменшеному вигляді невелику ділянку поверхні землі. Плани відрізняються від інших зображень тим, що всі об'єкти, представлені на них, показано умовними знаками. Їх різновидів існує дуже багато. Найпростіші з них, де зображені лише окремі об'єкти, іменуються схемами. План місцевості є різновидом топографічної карти.

Порядок виконання практичної роботи

1. Ознайомитись з видами умовних знаків.
2. Підготувати звіт з практичної роботи.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.
2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:
 - Площинні умовні знаки
 - Лінійні умовні знаки
 - Позамаштабні умовні знаки
 - Пояснювальні умовні знаки
3. Висновки.
4. Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Електронна версія довідника розроблена за підтримкою спільного українсько-шведського проекту "Створення умов для впровадження національної інфраструктури геопросторових даних в Україні". URL: <https://studfile.net/preview/5166362/>

2. Геодезичний енциклопедичний словник /За редакцією Володимира Літинського. - Львів: Євросвіт, 2001. - 668 с.

3. Військова топографія: Навчальний посібник. /А.М. Кривошеєв, А.І. Приходько, В.М. Петренко, Р.В. Сергієнко. – Суми: Видавництво СумДУ, 2010. – 281 с.

4. Нормативно-правові акти в сфері геодезії та картографії. Умовні знаки для топографічної карти масштабу 1:10000. URL: <http://www.geoguide.com.ua/basisdoc/basisdoc.php?part=tgo&art=4501>.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

Тема. Східнослов'янська держава Київська Русь. Політична роздробленість і занепад Русі. Культура великокняжої Русі Київської.

Мета роботи: ознайомитися з виникненням та розвитком держави Київської Русі

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

а) Виникнення та розвиток ранньофеодальної держави східних слов'ян - Київської Русі. Перші князі.

б) Розквіт могутності й слави Київської Русі: а) внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого і Ярослава Мудрого; б) господарство і суспільно-політичний устрій Київської держави.

в) Причини і наслідки феодальної роздробленості Київської Русі. Боротьба проти монголо-татарської навали.

г) Піднесення Галицько-Волинського князівства. Роман Мстиславович, Данило Галицький.

д) Культура великокняжої Русі Київської.

3. Висновки.

4. Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Бойко О. Історія України. – К., 1997.

2. Грушевський М. Історія України-Руси у 11 т. - К.: Наукова думка, 1993.- Т.3.

3. Історія світової та української культури: підруч. [для вищ. закл. освіти] / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. – К.: Літера, 2002. – 463 с.

4. Історія України: навч. посібн. для слухачів вищих навчальних закладів МВС України заочної та дистанційної форм навчання / Н.Г. Карпунова, А.В. Резніков, Л.Б. Тарасенко. – Одеса, 2014. – 282 с.

5. Історія України: нове бачення // за ред. В. Смолія. – К., 1994. – Т. 1.

6. Історія української культури у 5 т. – К.: Наукова думка, 2003.

7. Історія української культури: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І.Я. Хома [та ін.]. Видавництво Львівської політехніки, 2012.

8. Литвин В.М. Історія України: підручник. – Київ, 2010.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

Тема: Способи зображення рельєфу на картах (планах)

Мета роботи: ознайомлення зі способами зображення рельєфу на картах і планах у процесі землеустрою.

Теоретичне пояснення. *Рельєф* – сукупність нерівностей поверхні суходолу, дна океанів і морів, різноманітних за розмірами, походженням, будовою, віком та історією розвитку. Сукупність форм земної поверхні, які перебувають на різних стадіях розвитку, у складному поєднанні одна з одною й у взаємозв'язку з довкіллям.

Рельєф на карті відображається з багаточисленними способами картографічного зображення, так і у поєднанні з його різноманітними різновидами. На фізичній поверхні Землі зустрічаються різноманітні нерівності, які в своїй сукупності утворюють рельєф. Рельєф в природі утворюється із різних сукупностей основних форм. Способи зображення рельєфу, що їх застосовують на топографічних картах, дозволяють показувати *природні та штучні* форми (рис. 1).

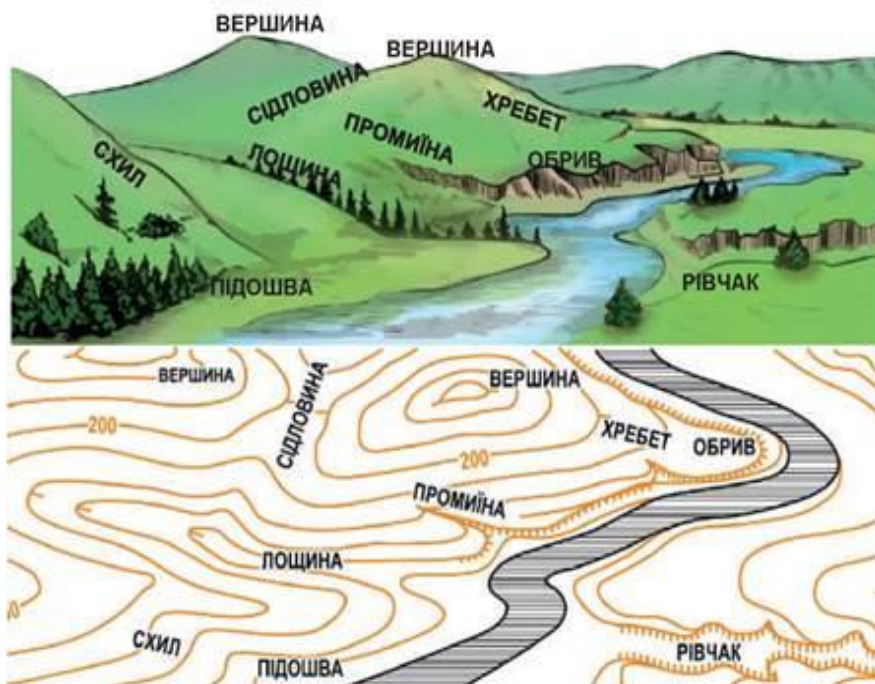

Рис. 1. Форми рельєфу

До перших відносять горб, гору, хребет – позитивні форми рельєфу, які піднімаються над місцевістю. Улоговина, долина, лощина, балка, яр – негативні форми рельєфу, що розташовані нижче від площини горизонту. Штучними формами рельєфу, які утворилися внаслідок господарської діяльності людини є могила (курган), яма, насип і виїмка вздовж доріг, закріплені уступи полів на схилах тощо.

Рельєф місцевості на топографічних картах і планах зображують *горизонталями*.

Горизонталями називають лінії земної поверхні, які проходять через точки з однаковими висотами. Існуючими способами зображення рельєфу є ізолінії (ізогіпси) (рис. 2).

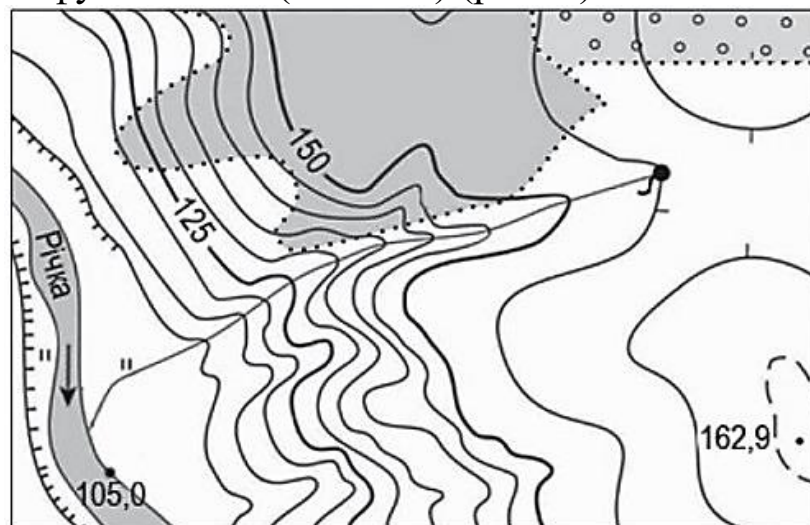

Рис. 2. Ізолінії

Ідея цього способу належить нідерландському інженерові Крукісу, який видав у 1733 р. карту річки Мерведе з зображенням рельєфу дна ізобатами. В подальшому цей спосіб вдосконалили французькі вчені Бюаш, Дюкарл, Тріель при складанні карти Франції. Загального поширення спосіб горизонталей набув з середини XIX сторіччя.

Для посилення наочності зображення рельєфу було запропоновано спосіб потовщених горизонталей російським інженером Тотлебенем і австрійським картографом Пауліні (рис.3).

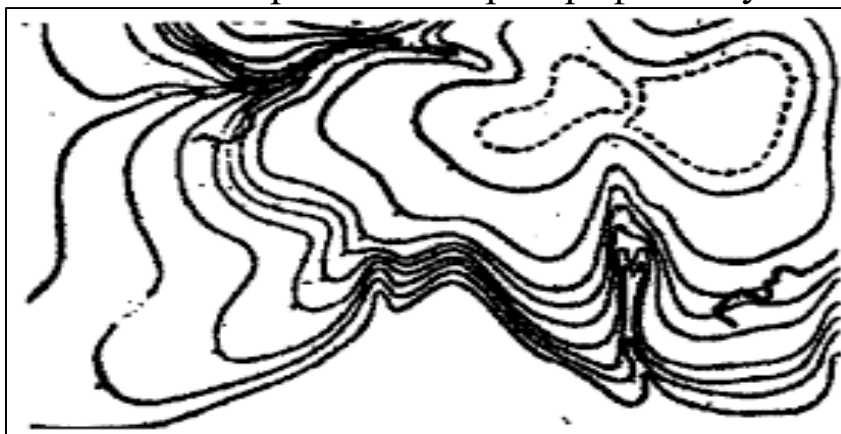

Рис.3. Потовщені горизонталі.

Освітлені і (затемнені) горизонталі розробив докладно Пауліні. Пізніше стали застосовувати друк горизонталей у двох фарбах: білої на освітлених і, чорної на затінених, плавно змінюючи при цьому товщину ліній при переході від світла до тіні (спосіб Танака, вперше застосував для картографування рельєфу дна Тихого океану) (рис. 4).

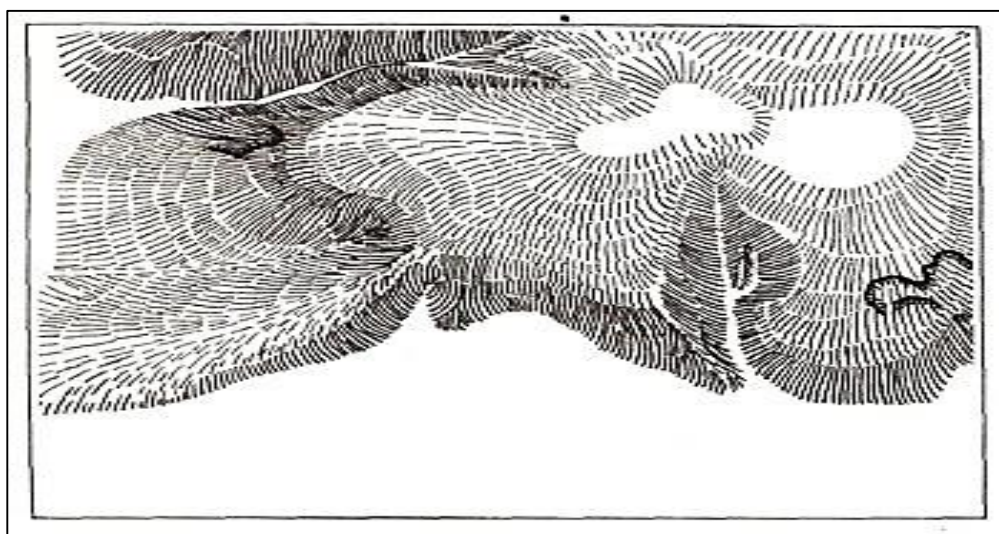

Рис 4. Освітлені і (затемнені) горизонталі

Слід пам'ятати, що умовні знаки природних утворень рельєфу і відповідні до них підписи характеристик зображуються на картах *коричневим кольором*, а штучних – *чорним кольором*. Крім того, високогірний рельєф, покритий вічними снігами і льодовиками, зображується на картах горизонталями *синього кольору*. Умовні знаки льодових урвищ, скель, льодових тріщин і числові характеристики до них також друкуються *синім кольором*.

Форми рельєфу — різноманітні нерівності земної поверхні. Складаються з елементів — граней, ребер, тальвегів та вершин. Залежно від критеріїв виділяють такі форми рельєфу: замкнуті або відкриті, прості або складні, позитивні або негативні тощо.

Зважаючи на велику різноманітність нерівностей земної поверхні, можна виділити основні форми рельєфу: гора, котловина, хребет, западина, сідловина (рис.5).

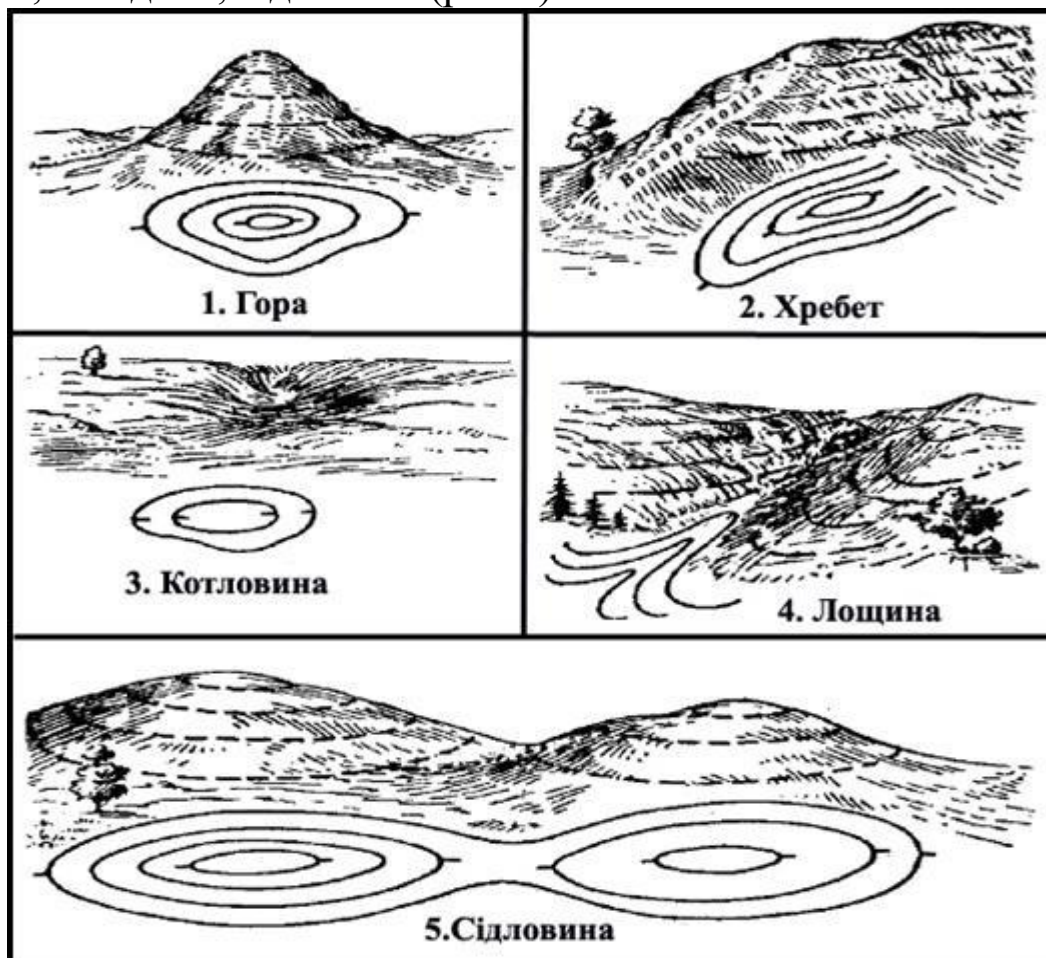

Рис.5. Форми рельєфу.

Гора (або пагорб) — це височина конусоподібної форми. Вона має характерну точку — вершину, бічні скати (або схили) і характерну лінію — лінію підшови. Лінія підшови — це лінія злиття

бічних скатів з навколишньою місцевістю. На скатах гори іноді бувають горизонтальні майданчики, які називають виступами.

Вершина — це найвища точка висоти.

Котловина — це поглиблення конусоподібної форми. Котловина має характерну точку — дно, бічні скати (або схили) і характерну лінію — лінію бровки. Лінія бровки — це лінія злиття бічних скатів з навколишньою місцевістю.

Хребет — це витягнута височина, що поступово знижується в одному напрямку. Він має характерні лінії: одну лінію вододілу, утворену бічними схилами при їх злитті вгорі, і дві лінії подошви.

Лощина — це витягнуте і відкрите з одного кінця поглиблення, що поступово знижується. Лощина має характерні лінії: одну лінію водозливу (або лінію тальвега), утворену бічними скатами при їх злитті внизу, і дві лінії бровки.

Сідловина — це невелике зниження між двома сусідніми горами; як правило, сідловина є початком двох лощин, які знижуються в протилежних напрямках. Сідловина має одну характерну точку — точку сідловини, що розташовується в найнижчому місці сідловини.

Існують різновиди перерахованих основних форм, наприклад, різновиди лощини: долина, яр, каньйон, вимоїна, балка і т. д. Іноді різновиди основних форм характеризують особливості рельєфу конкретної ділянки місцевості, наприклад, в горах бувають піки — загострені вершини гір, ущелини, міжгір'я, щоки, плато, перевал і т. д.

Вершина гори, дно улоговини, точка сідловини є характерними точками рельєфу; лінія вододілу хребта, лінія водозливу лощини, лінія подошви гори або хребта, лінія бровки улоговини або лощини є характерними лініями рельєфу.

Для визначення напрямку підвищення або пониження місцевості на деяких горизонталях, перпендикулярно до них, ставлять короткі риски – показники напрямку схилу. Вони завжди спрямовані у бік пониження схилу (рис.5).

Гора зображується замкненими горизонталями, а показники напрямку схилів розміщені зі зовнішнього боку горизонталей. Котловина зображується такими ж замкненими горизонталями, але показники напрямку схилу обернені всередину (рис. 5).

Хребет і лощина зображуються горизонталями, що мають витягнуту форму: у хребта – у бік пониження, а у бік – в сторону підвищення. Сідловина зображується горизонталями, які з двох боків позначають вершини, що розходяться у протилежних напрямках (рис. 5).

Сутність способу зображення рельєфу горизонталями, як вже зазначалося вище, полягає в тому, що всі нерівності місцевості відображаються кривими замкненими лініями, що з'єднують точки цих нерівностей, які мають однакову висоту над рівнем моря. Ці лінії проводять через визначені проміжки по висоті, наприклад, через 5, 10 або 20 м. Таку умовну лінію можна уявити собі на місцевості як шлях руху пішохода, який йде без спуску і підйому по горі або лощині на визначеній висоті над рівнем моря.

Для того щоб усвідомити сутність зображення рельєфу горизонталями, уявимо собі модель гори, рис.6, яка перерізана горизонтальними площинами, розміщеними одна над одною на рівних відстанях по висоті.

Обводячи олівцем на папері основу гори і всі сліди перерізу її горизонтальними площинами, отримаємо ряд кривих замкнутих ліній, що з'єднують точки з однаковою висотою над основою гори (рис.6).

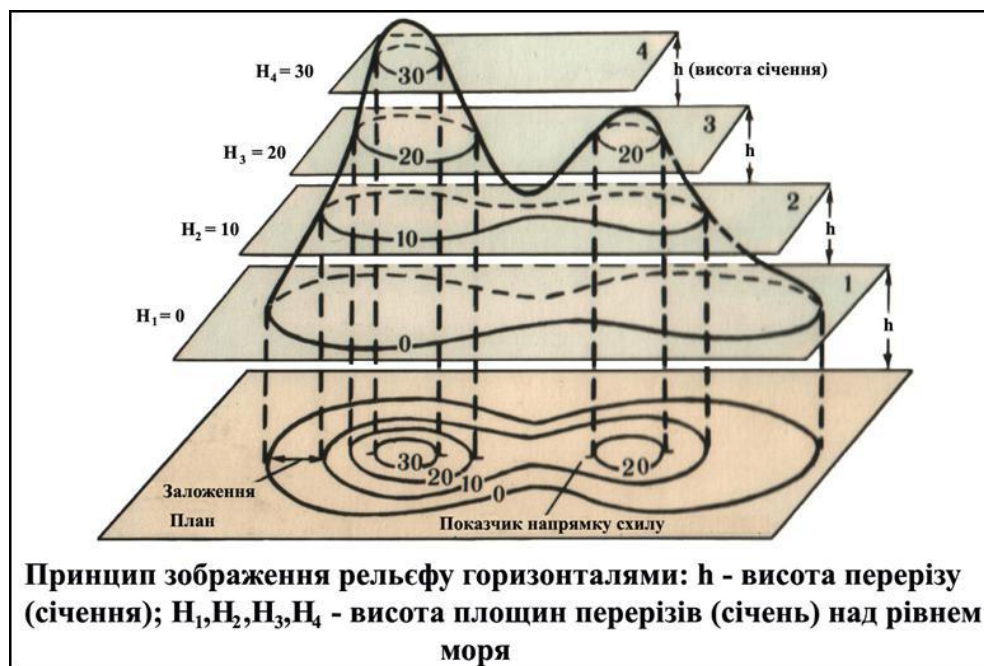

Рис.6. Сутність зображення рельєфу горизонталями.

Властивість горизонталей передавати крутизну схилу дозволяє відобразити на карті його форму. За своєю формою схил може бути рівним, випуклим, вигнутим або хвилястим (рис. 7).

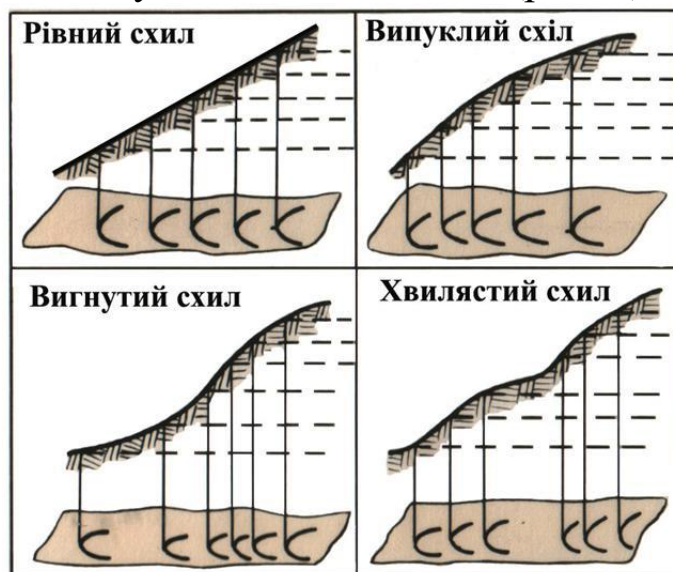

Рис. 7. Зображення горизонталями різних форм схилів.

У рівного схилу горизонталі розміщуються на рівних відстанях одна від одної, у вигнутого, випуклого і хвилястого схилів відстань між горизонталями збільшується або зменшується залежно від зміни крутизни окремих ділянок між перегинами схилу.

Для кожного масштабу карт висота перерізу рельєфу стандартна. У табл.1 наведені висоти перерізу, що використовуються на сучасних топографічних картах.

Таблиця 1. Висоти перерізу

Масштаб карти	Висота перерізу, м		
	Для рівнинної і пагорбкуватої місцевості	Для гірської місцевості	Для високогірної місцевості
1 : 25 000	5	5	10
1 : 50 000	10	10	20
1 : 100 000	20	20	40
1 : 200 000	20	40	80
1 : 500 000	50	100	100

З таблиці 1 бачимо, що чим більше масштаб карти, тим менше висота перерізу рельєфу, тобто на великомасштабних картах рельєф зображується більш детально. Висота основного перерізу

підписується на кожному аркуші карти під лінійним масштабом, наприклад „Суцільні горизонталі проведені через 5 метрів”.

Порядок виконання практичної роботи

1. Ознайомитись з формами та типами рельєфу.
2. Ознайомитись з способами зображення типових форм рельєфу горизонталями.
3. Підготувати звіт з практичної роботи.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.
2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:
 - Загальногеографічні способи зображення рельєфу
 - типові форми рельєфу
 - Суть зображення рельєфу місцевості на картах горизонталями
 - Зображення горизонталями різних форм схилів.
 - Зображення певних деталей місцевості рельєфу на картах
3. Висновки.
4. Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Геологічний словник. Форми рельєфу. URL: <https://geodictionary.com.ua/node/43364>.
2. Форми рельєфу: поняття та фактори формування. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/geograf/26088/>
3. Нерівність - земна поверхня - Енциклопедія TechTrend. URL: <http://techtrend.com.ua/index.php?newsid=13079>

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

Тема: Види зйомок та обстежень

Мета роботи: навчитися застосовувати різні види зйомок відповідно до типу поставленої інженерної задачі. Закріпити навички їх проведення та оформлення результатів.

Теоретичні пояснення. Достовірність даних землеустрою та земельного кадастру залежить від способів одержання земельно-кадастрових даних про правовий, природний і господарський стан земель, які відображаються як на картографічних матеріалах, так і в текстових документах.

Картографічні матеріали – це матеріали, які у певному масштабі відтворюють на папері просторове розміщення, стан і використання земель.

Джерелом одержання картографічних матеріалів є роботи з аерофотозйомок або наземних теодолітної і мензульної зйомок місцевості.

Найпоширенішими методами одержання інформації про земельні ресурси з космічних апаратів є багатоспектральні зйомки в оптичному та інфрачервоному діапазонах і радіолокаційні зйомки. Перший метод ґрунтується на виявленні залежності між властивостями земних об'єктів, у тому числі земельних угідь.

Зйомки виконують різними приладами із застосуванням різних матеріалів для реєстрації одержаних вихідних даних. Традиційно зйомки поділяють, перш за все, залежно від місця знаходження знімального обладнання під час зйомок на наземні та повітряні з використанням фотографічних приладів (аерофототопографічна зйомка). Однак становлення й розвиток наземного знімання із застосуванням фотографій місцевості дає підставу класифікувати зйомки на топографічні та фототопографічні з подальшим поділом на наземні та повітряні. Можна також виділити зйомки суші і зйомки шельфу.

Найчастіше зйомки класифікують за приладами, які застосовують під час їх виконання. У практиці геодезичних досліджень поширені такі види зйомок: **теодолітна**, яка виконується за допомогою теодолітів, **тахеометрична**, яку виконують за допомогою тахеометрів і **мензульна**, яку здійснюють за допомогою мензульного комплексу. В окремих випадках використовують **бусольну** зйомку, при якій основним геодезичним приладом є бусоль, та **окомірну** зйомку, суть якої становить визначення відстаней на місцевості “на око”. На місцевості з нечітко вираженими формами рельєфу застосовують **нівелювання** поверхні.

Розрізняють також **горизонтальну, вертикальну та топографічну зйомку**. Застосування спеціального комплексу космічних і наземних технічних засобів, сучасного програмного забезпечення і технологій, дає змогу вирішувати широке коло геодезичних та інженерних задач при виконанні топографічних знімань місцевості; вишукуваннях, проектуванні та будівництві.

Наземно-космічні зйомки виконуються в системі координат 1942 р. Сьогодні в Україні координати точок місцевості визначаються в національній системі координат УСК-2000, яка введена постановою Кабінету Міністрів України в 2005 р.

Порівняно доступним є GPS-приймачі для визначення координат у картографії і ГІС-технологіях з точністю до декількох метрів. Ними за допомогою методики диференційного чи відносного позиціонування можна визначати координати з сантиметровою точністю.

Кадастрові зйомки – комплекс робіт, спрямованих на вивчення необхідних топографічних елементів місцевості щодо пунктів геодезичної мережі (зокрема меж землеволодінь, землекористувачів з їх найменуваннями, кількісними та якісними показниками) і нанесення їх на планшет для створення планів та (карт), які служать основою для різних кадастрів.

Виконуються спеціалістами землевпорядниками різними методами за допомогою спеціальних геодезичних приладів.

Кадастрова зйомка включає:

- геодезичне встановлення меж земельної ділянки;
- погодження меж земельної ділянки з суміжними власниками та землекористувачами;
- відновлення меж земельної ділянки на місцевості;
- встановлення меж частин земельної ділянки, які містять обтяження та обмеження щодо використання землі;
- виготовлення кадастрового плану.

За результатами виконаних зйомок складається відповідний планово-картографічний матеріал.

Кадастровий план земельної ділянки складається при формуванні земельної ділянки у паперовій та електронній (цифровій) формі. Порядок складання та затвердження вимог до оформлення кадастрових планів земельних ділянок встановлюється Кабінетом Міністрів України.

У разі зміни відомостей, власнику (користувачу) земельної ділянки за його заявою Державний кадастровий реєстратор видає Витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку, складовою частиною якого є кадастровий план, що містить внесені зміни.

Згідно ст. 34 Закону України «Про Державний земельний кадастр» на кадастровому плані земельної ділянки відображується:

- площа земельної ділянки;
- зовнішні межі земельної ділянки (із зазначенням суміжних земельних ділянок, їх власників, користувачів суміжних земельних ділянок державної чи комунальної власності);
- координати поворотних точок земельної ділянки;
- лінійні проміри між поворотними точками меж земельної ділянки; – кадастровий номер земельної ділянки;
- кадастрові номери суміжних земельних ділянок (за наявності);
- межі земельних угідь;
- межі частин земельних ділянок, на які поширюється дія обмежень у використанні земельних ділянок, права суборенди, сервітуту;
- контури об'єктів нерухомого майна, розташованих на земельній ділянці.

Таблиці із зазначенням координат усіх поворотних точок меж земельної ділянки, переліку земельних угідь, їх площ, відомостей про цільове призначення земельної ділянки та розробника документації із землеустрою на земельну ділянку є невід'ємною частиною кадастрового плану земельної ділянки.

Необхідну земельно-кадастрову інформацію забезпечують також матеріали різноманітних **обстежень земель**, і визначення можливості їх використання.

Обстеження поділяються на два види: **агрогосподарські та спеціальні**.

Агрогосподарські обстеження забезпечують одержання необхідних відомостей про якісний стан земель за зовнішніми ознаками і даними господарського використання. Проте агрогосподарські обстеження дають неповну характеристику земель.

Тому, крім агрогосподарських, проводяться **спеціальні обстеження** земель: ґрунтові, агрохімічні, меліоративні і геоботанічні.

Ґрунтові обстеження здійснюють з метою одержання кількісних показників основних природних властивостей ґрунтів, які використовуються потім для бонітування.

Агрохімічні обстеження характеризують ґрунт за забезпеченістю поживними речовинами.

Для характеристики земель за глибиною залягання ґрунтових вод і ступенем їх зволоженості проводяться **меліоративні обстеження**.

Геоботанічні обстеження забезпечують характеристику природних кормових угідь за складом і якістю травостою.

Порядок виконання практичної роботи

1. Розглянути нормативні акти земельного законодавства, які регламентують порядок проведення зйомок, встановлення та погодження меж земельних ділянок, складання кадастрового плану земельної ділянки.

2. Отримати у викладача свій варіант завдання на складання кадастрового плану земельної ділянки.

3. Надати детальний опис та характеристику земельної ділянки та змісту кадастрового плану.

4. Скласти кадастровий план земельної ділянки.

5. Підготувати звіт з практичної роботи.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- види зйомок та їх класифікація;
- загальні вимоги до зйомок;
- геодезичне встановлення меж земельних ділянок;
- погодження меж земельних ділянок;
- складання кадастрового плану земельної ділянки.
- види обстежень земель.

3. Список використаних джерел.

4. Додаток – кадастровий план земельної ділянки.

Рекомендована література

1. Земельний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27.

2. Закон України «Про землеустрій» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 36, ст.282.

3. Закон України «Про державний земельний кадастр» // Офіційний вісник України від 15.08.2011 р., № 60, стор. 64, стаття 2405, код акту 57877/2011.

4. Закон України «Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність» // Офіційний вісник України від 05.02.1999 р., № 3, стор. 2, код акту 6747/1999.

5. Порядок ведення Державного земельного кадастру, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 // Офіційний вісник України від 30.11.2012 р., № 89, ст. 3598.

6. Інструкція про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-10>.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7

Тема. Правовий зміст та наслідки Української селянської реформи 1861р

Мета роботи: ознайомитися з основними положеннями селянської реформи 1861 р. і зміною земельних відносин на її підставі

Зміст звіту з практичної роботи

1.Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- а) Причини реформи
- б) Зміни в суспільному ладі після реформи 1861 р.
- в) Правове становище селянства
- г) Зміни у розвитку промисловості
- д) Комерціалізація сільського господарства

3.Висновки

4.Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Третяк А.М. Землеустрій: навч. посібник.- Київ. 2019.-520 с.
2. Третяк А.М., Прядка Т.М., Гетьманьчик І.П. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навч. Посібник. Київ: ОЛДІ-ПЛЮС. 2019. 420 с.
3. Третяк А.М., Третяк Р.А Землевпорядне проектування: впорядкування землеволодінь і землекористувань та організація території сільськогосподарських підприємств: навч. Посібник. Київ, 2019.172 с.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8

Тема. Столипінська аграрна реформа та її реалізація в Україні

Мета роботи: ознайомитися з основними положеннями Столипінської аграрної реформи

Зміст звіту з практичної роботи

1 Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- а) Постать П.А. Столипіна
- б) Реформування земельних відносин і землеустрою в 1906 – 1912 рр
- в) Історичні уроки земельної реформи 1906 - 1912 рр.

3. Висновки.

4. Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Третяк А.М. Землеустрій: навч. посібник.- Київ. 2019.-520 с.

2. Третяк А.М., Прядка Т.М., Гетьманьчик І.П. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навч. посібник. Київ: ОЛДІ-ПЛЮС. 2019. 420 с.

3. Третяк А.М., Третяк Р.А Землевпорядне проектування: впорядкування землеволодінь і землекористувань та організація території сільськогосподарських підприємств: навч. посібник. Київ, 2019.172 с.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 9

Тема. Скасування приватної власності на землю як етап реформування земельних відносин (1917 - 1920 рр.).

Реформування земельних відносин у Радянській Україні в період 1920 - 1941 рр.

Мета роботи: ознайомитися з основними положеннями Української революції 1917–1921 рр. та розвитком землеустрою у даний час.

Зміст звіту з практичної роботи

1 Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- а) Аграрне питання в українській революції 1917—1921рр.
- б) Перший універсал Української Центральної ради.
- в) Основні положення II Універсалу.
- г) Основні положення III Універсалу.
- д) Декрет про землю 1917 р.
- е) Колективізація земель.
- ж) Земеустрій у 1920-1941 рр. Земельний кодекс УРСР.

3.Висновки.

4.Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Третяк А.М. Землеустрій: навч. посібник.- Київ. 2019.-520 с.
2. Третяк А.М., Прядка Т.М., Гетьманьчик І.П. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навч. посібник. Київ: ОЛДІ-ПЛЮС. 2019. 420 с.
3. Третяк А.М., Третяк Р.А Землевпорядне проектування: впорядкування землеволодінь і землекористувань та організація території сільськогосподарських підприємств: навч. посібник. Київ, 2019.172 с.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 10

Тема. Земельні перетворення і землеустрій у період 1941-1970 рр

Мета роботи: ознайомитися з видами землевпорядних робіт під час війни, землевпорядними роботами в післявоєнний час.

Зміст звіту з практичної роботи

1 Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- а) Землевпорядні роботи під час війни.
- б) Третій радянський голод 1946-1947 рр.
- в) Землевпорядні роботи в післявоєнний час.

3.Висновки.

4.Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Третяк А.М. Землеустрій: навч. посібник.- Київ. 2019.-520 с.

2. Третяк А.М., Прядка Т.М., Гетьманьчик І.П. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навч. посібник. Київ: ОЛДІ-ПЛЮС. 2019. 420 с.

3. Третяк А.М., Третяк Р.А. Землевпорядне проектування: впорядкування землеволодінь і землекористувань та організація території сільськогосподарських підприємств: навч. посібник. Київ, 2019. 172 с.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 11

Тема. Особливості розвитку землеустрою у 70-80 рр.

Мета роботи: ознайомитися з видами землевпорядних робіт даного періоду

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- а) Закон Верховної Ради СРСР "Основи земельного законодавства Союзу РСР і союзних республік". Земельний кодекс 1970 року.
- б) Виконання проектно-дослідних землевпорядних робіт у сімдесяті роки ХХ ст.
- в) Міжгосподарське землевпорядкування
- г) Внутрішньогосподарське землевпорядкування
- д) Методика економічної оцінки земель УРСР

3. Висновки.

4. Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Третяк А.М. Землеустрій: навч. посібник // А.М. Третяк.- Київ. 2019.-520 с.
2. Третяк А.М. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навч. посібник / А.М. Третяк, Т.М. Прядка, І.П. Гетьманьчик.– Київ: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. – 420 с.
3. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: впорядкування землеволодінь і землекористувань та організація території сільськогосподарських підприємств: навч. посібник / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Р.А. Третяк.– Київ, 2019.-172 с.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 12

Тема. Земельні відносини і землеустрій у незалежній Україні

Мета роботи: ознайомитися з періодами розвитку земельних відносин під час проведення земельної реформи з 1990 року.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- а) Прийняття Земельного кодексу Української РСР (1990 р.): форми власності
- б) Постанова Верховної Рада України «Про земельну реформу»
- в) Закон України «Про селянське (фермерське) господарство» (1992 р.).
- г) Закон України «Про форми власності на землю»
- д) Закон України «Про колективне сільськогосподарське підприємство
- е) Земельний кодекс України 1992 р.
- ж) Поділ переданих у колективну власність земель на земельні частки (паї)
- з) Конституції України (28 червня 1996 р.)
- и) Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки»
- к) Перелік Законів України прийнятих у 2003 році.
- л) Моніторинг земельних відносин
- м) Національна інфраструктура геопросторових даних
- н) Децентралізація
- о) Зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення.

3.Список використаної літератури

Рекомендована література

- 1. Третяк А.М. Землеустрій: навч. посібник.- Київ. 2019.-520 с.
- 2. Третяк А.М., Прядка Т.М., Гетьманьчик І.П. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навч. посібник. Київ: ОЛДІ-ПЛЮС. 2019. 420 с.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 13

Тема. Поняття земельної ділянки. Формування земельної ділянки

Мета роботи: розглянути порядок формування земельної ділянки згідно Земельного кодексу України.

Теоретичне пояснення. Земельна ділянка – це частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами. Право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться.

Відповідно до ст. 79-1 Земельного кодексу України формування земельної ділянки полягає у визначенні земельної ділянки як об'єкта цивільних прав, визначення її площі, меж та внесення інформації про неї до Державного земельного кадастру.

Формування земельних ділянок здійснюється:

- в порядку відведення земельних ділянок із земель державної та комунальної власності;
- шляхом поділу чи об'єднання раніше сформованих земельних ділянок;
- шляхом визначення меж земельних ділянок державної чи комунальної власності за проектами землеустрою щодо впорядкування територій населених пунктів, проектами землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб, проектами землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій;
- шляхом інвентаризації земель державної чи комунальної власності у випадках, передбачених Законом України «Про землеустрій»;
- за проектами землеустрою щодо організації території земельних часток (паїв).

Сформовані земельні ділянки підлягають державній реєстрації у Державному земельному кадастрі. Земельна ділянка вважається сформованою з моменту присвоєння їй кадастрового номера.

Формування земельних ділянок здійснюється за проектами землеустрою щодо відведення земельних ділянок.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- а) Визначення земельної ділянки.
- б) Формування земельних ділянок.
- в) Вилучення і надання земельних ділянок.
- г) Встановлення на місцевості меж земельних ділянок

3.Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL:: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.
2. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/> землеустрій.
3. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> про державний земельний кадастр.
4. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012>.
5. Про оренду земель: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 14

Тема. Правовий порядок надання та припинення права власності на земельні ділянки

Мета роботи: розглянути порядок надання та припинення права власності на земельні ділянки в Україні.

Теоретичне пояснення. Право власності на землю – це право володіти, користуватися і розпоряджатися земельними ділянками. Земля в Україні може перебувати у приватній, комунальній та державній власності.

Право власності на земельну ділянку розповсюджується на простір, що знаходиться над та під поверхнею ділянки на висоту і на глибину, необхідні для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд.

Суб'єктами права власності на землю є:

- а) громадяни та юридичні особи – на землі приватної власності;

б) територіальні громади, які реалізують це право безпосередньо або через органи місцевого самоврядування - на землі комунальної власності;

в) держава, яка реалізує це право через відповідні органи державної влади – на землі державної власності.

Особливістю права приватної власності на землю є те, що громадяни України мають право на одержання у власність земельних ділянок лише для визначених законодавством конкретних цілей, а саме:

- ведення селянського (фермерського) господарства;
- ведення особистого підсобного господарства;
- будівництва та обслуговування житлового будинку і господарських будівель (присадибна ділянка);
- садівництва;
- дачного і гаражного будівництва;
- здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

Право приватної власності на землю, як різновидність майнових цивільних прав, виникає за такими підставами:

- ◆ придбання за договором купівлі-продажу, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;
- ◆ безоплатної передачі із земель права державної і комунальної власності;
- ◆ приватизації земельних ділянок, що були раніше надані громадянам у користування;
- ◆ одержання у спадщину;
- ◆ виділення в натурі (на місцевості) належної їм земельної частки (паю) внаслідок паювання земель недержавних сільськогосподарських підприємств.

У державній власності перебувають усі землі України, крім земель комунальної та приватної власності.

Право державної власності на землю набувається і реалізується державою в особі Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій, державних органів приватизації відповідно до закону.

До земель державної власності, які не можуть передаватись у комунальну власність, належать:

- а) землі атомної енергетики та космічної системи;
- б) землі оборони, крім земельних ділянок під об'єктами соціально-культурного, виробничого та житлового призначення;
- в) землі під об'єктами природно-заповідного фонду та історико-культурними об'єктами, що мають національне та загальнодержавне значення;
- г) землі під водними об'єктами загальнодержавного значення;
- ґ) земельні ділянки, які використовуються для забезпечення діяльності Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади, Національної академії наук України, державних галузевих академій наук;
- д) земельні ділянки зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- е) земельні ділянки, які закріплені за державними професійно-технічними навчальними закладами;
- є) земельні ділянки, закріплені за вищими навчальними закладами державної форми власності;
- ж) земельні ділянки, на яких розташовані державні, у тому числі казенні підприємства, господарські товариства, у статутних капіталах яких державі належать частки (акції, паї), об'єкти незавершеного будівництва та законсервовані об'єкти.

До земель державної власності, які не можуть передаватись у приватну власність, належать:

- а) землі атомної енергетики та космічної системи;
- б) землі під державними залізницями, об'єктами державної власності повітряного і трубопровідного транспорту;
- в) землі оборони;
- г) землі під об'єктами природно-заповідного фонду, історико-культурного та оздоровчого призначення, що мають особливу екологічну, оздоровчу, наукову, естетичну та історико-культурну цінність, якщо інше не передбачено законом;
- ґ) землі лісогосподарського призначення, крім випадків, визначених цим Кодексом;
- д) землі водного фонду, крім випадків, визначених цим Кодексом;
- е) земельні ділянки, які використовуються для забезпечення діяльності Верховної Ради України, Президента України, Кабінету

Міністрів України, інших органів державної влади, Національної академії наук України, державних галузевих академій наук;

є) земельні ділянки зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи;

ж) земельні ділянки, які закріплені за державними професійно-технічними навчальними закладами;

з) земельні ділянки, закріплені за вищими навчальними закладами державної і комунальної форм власності;

и) земельні ділянки, штучно створені в межах прибережної захисної смуги чи смуги відведення, на землях лісогосподарського призначення та природно-заповідного фонду, що перебувають у прибережній захисній смузі водних об'єктів, або на земельних ділянках дна водних об'єктів.

Держава набуває права власності на землю у разі:

а) відчуження земельних ділянок у власників з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб;

б) придбання за договорами купівлі-продажу, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами;

в) прийняття спадщини;

г) передачі у власність державі земельних ділянок комунальної власності територіальними громадами;

ґ) конфіскації земельної ділянки;

д) штучного створення земельної ділянки за межами населених пунктів, у тому числі з порушенням установлених правил.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

а) Поняття та особливості права власності на землю в Україні.

б) Об'єкти та суб'єкти права власності на землю в Україні.

в) Зміст права власності на землю.

г) Підстави виникнення права власності на землю.

3.Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.
2. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/> землеустрій.
3. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> про державний земельний кадастр.
4. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012>.
5. Про оренду земель: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 15

Тема. Правовий порядок надання земель в оренду (суборенду)

Мета роботи: розглянути порядок надання земельних ділянок в оренду (суборенду)

Теоретичне пояснення. Ст. 123 Земельного кодексу України встановлює порядок надання земельних ділянок державної або комунальної власності у користування. Цей порядок встановлюється для всіх видів користування, тобто постійного користування, строкового користування (оренди), користування за договорами емфітевзису та суперфіцію.

Надання земельних ділянок державної або комунальної власності у користування здійснюється Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування.

Рішення зазначених органів приймається на підставі проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок у разі надання земельної ділянки із зміною її цільового призначення та формування нової земельної ділянки (крім поділу та об'єднання).

Надання у користування земельної ділянки, зареєстрованої в Державному земельному кадастрі відповідно до Закону України "Про Державний земельний кадастр", право власності на яку зареєстровано у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, без зміни її

меж та цільового призначення здійснюється без складення документації із землеустрою.

Надання у користування земельної ділянки в інших випадках здійснюється на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Особа, зацікавлена в одержанні у користування земельної ділянки із земель державної або комунальної власності за проектом землеустрою щодо її відведення, звертається з клопотанням про надання дозволу на його розробку до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, які відповідно до повноважень, визначених ст. 122 Земельного кодексу України, передають у власність або користування такі земельні ділянки.

У клопотанні зазначаються орієнтовний розмір земельної ділянки та її цільове призначення. До клопотання додаються графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування та розмір земельної ділянки, письмова згода землекористувача, засвідчена нотаріально (у разі вилучення земельної ділянки). Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, органам виконавчої влади або органам місцевого самоврядування, які передають земельні ділянки державної чи комунальної власності у користування відповідно до повноважень, визначених ст. 122 Земельного кодексу, забороняється вимагати додаткові матеріали та документи, не передбачені цією статтею.

Відповідний орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування в межах їх повноважень у місячний строк розглядає клопотання і дає дозвіл на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або надає мотивовану відмову у його наданні. Підставою відмови у наданні такого дозволу може бути лише невідповідність місця розташування земельної ділянки вимогам законів, прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, а також генеральних планів населених пунктів, іншої містобудівної документації, схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць, проектів землеустрою щодо впорядкування території населених пунктів, затверджених у встановленому законом порядку.

Забороняється відмова у наданні дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок, місце розташування об'єктів на яких погоджено відповідним органом

виконавчої влади або органом місцевого самоврядування згідно із ст. 151 Земельного кодексу України.

Передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється за результатами проведення земельних торгів.

Суборенда землі – це передача земельної ділянки її користувачем (орендарем) іншій особі в користування на певний строк та на умовах, погоджених з орендодавцем. Такі відносини оформляються відповідним договором.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про оренду землі» *орендована земельна ділянка або її частина може передаватися орендарем у суборенду без зміни цільового призначення, якщо це передбачено договором оренди або за письмовою згодою орендодавця.*

Таким чином, якщо у договорі оренди земельної ділянки не передбачено право орендаря здавати ділянку в суборенду, то право на таку передачу орендар набуває лише після отримання письмової згоди орендодавця. Також орендована земельна ділянка або її частина може бути передана в суборенду, якщо орендодавець протягом одного місяця не надішле письмового повідомлення щодо своєї згоди чи заперечення.

Потрібно зазначити, що, по-перше, умови договору суборенди земельної ділянки повинні обмежуватися умовами договору оренди земельної ділянки і не суперечити йому. По-друге, строк суборенди не може перевищувати строку, визначеного договором оренди землі.

У разі припинення договору оренди чинність договору суборенди земельної ділянки припиняється.

Договір суборенди земельної ділянки підлягає державній реєстрації. За згодою сторін такий договір посвідчується нотаріально. Державна реєстрація договорів суборенди земельної ділянки проводиться за порядком, визначеним для державної реєстрації договорів оренди землі.

Для суборенди земельних ділянок сільськогосподарського призначення законодавством встановлено особливі умови.

Так, орендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення на період дії договору оренди можуть обмінюватися належними їм правами користування земельними ділянками шляхом укладання між ними договорів суборенди відповідних ділянок, якщо

це передбачено договором оренди або за письмовою згодою орендодавця.

Форми землекористування залежать від встановлених земельним законодавством форм користування землею.

Згідно зі ст. 92 Земельного кодексу України *право постійного користування земельною ділянкою* – це право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку.

Права постійного користування земельною ділянкою із земель державної та комунальної власності набувають лише підприємства, установи та організації, що належать до державної або комунальної власності.

Поряд з постійним землекористуванням, законодавство регламентує використання землі на умовах оренди – строкове платне володіння і користування землею на підставі договору.

Постійним вважається землекористування без заздалегідь встановленого строку. Окремі категорії постійних землекористувачів можуть здійснювати не тільки постійне, а водночас і орендне землевикористання. Така можливість передбачена ст. 24 Земельного кодексу, зокрема, для державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, які можуть орендувати земельні ділянки, що перебувають у власності громадян та юридичних осіб. Особливість постійного користування зазначених суб'єктів землями сільськогосподарського призначення полягає в тому, що вони можуть бути приватизовані у порядку, встановленому ст. 25 Земельного кодексу України.

Згідно з чинним Земельним кодексом України сфера поширення постійного землекористування істотно обмежена. Воно може здійснюватися лише на землях, що належать до державної або комунальної власності, і стосується лише певної категорії суб'єктів.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.
2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:
 - а) Право користування землею в Україні
 - б) Порядок надання земель державної та комунальної власності в оренду.

- в) Право оренди земельної ділянки. Зміна та оновлення договору оренди земельних ділянок.
- г) Порядок надання земельних ділянок в суборенду.

3.Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.
2. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/> землеустрій.
3. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> про державний земельний кадастр.
4. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012>.
5. Про оренду земель: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 16

Тема: Властивості земель, які враховуються при землеустрої

Мета роботи: розглянути властивості земель, які враховуються при проведенні землеустрою.

Теоретичне пояснення. У землі багато *властивостей*, що мають важливе виробниче значення. Основними з них є:

- властивості землі як природного ресурсу і засобу виробництва;
- властивості землі як об'єкта соціально-економічних відносин.

У сукупності ці властивості визначають необхідність урахування при землеустрої природних і економічних умов об'єктів землеустрою.

Врахування властивостей землі та природних умов визначає такий вид землепорядних робіт, як вивчення її стану, що проводиться з метою одержання інформації, і включає:

- топографо-геодезичні і картографічні роботи (для оцінки простору, рельєфу, топографічної ситуації й ін.);

- ґрунтові, геоботанічні та інші обстеження і вишукування (для оцінки ґрунтового і рослинного покриву, гідрогеологічних умов тощо);
- інвентаризацію земель (для оцінки земельних ділянок як об'єктів земельно-майнових відносин);
- якісну оцінку земель (для одержання цілісних характеристик земельних ділянок).

Важливими властивостями землі є родючість – здатність ґрунту забезпечувати рослини водою поживними речовинами і іншими умовами, необхідними для їх росту і розвитку. Урожайність сільськогосподарських культур залежить, перш за все, від родючості ґрунту, яка великою мірою піддається впливу людини. Ступінь такого впливу визначається рівнем розвитку науки і техніки.

Землі притаманно багато властивостей, які мають дуже важливе значення при використанні земельних ділянок, особливо для виробництва сільськогосподарської продукції.

Основними із них є:

- просторові властивості (розмір та конфігурація ділянок);
- рельєф, який створює форму землі;
- ґрунти;
- природна рослинність;
- гідрологічні і гідрографічні умови;
- клімат.

Порядок виконання практичної роботи

1. Розглянути характеристики просторових умов і як вони впливають на використання землі.
2. Економічні та соціальні умови що враховуються при землеустрої.
3. Охарактеризувати показники рельєфу та його дію на сільськогосподарське виробництво. нормативні акти земельного законодавства, які регламентують порядок проведення зйомок, встановлення та погодження меж земельних ділянок, складання кадастрового плану земельної ділянки.
4. Підготувати звіт з практичної роботи.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.
2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- характеристику просторових умов і як вони впливають на використання землі
- показники рельєфу та його дія на сільськогосподарське виробництво.
- яке значення має просторовий і природний рослинний покрив?
- які кліматичні, гідрогеологічні і гідрографічні умови мають найбільше значення для організації раціонального використання земель?
- які економічні і соціальні умови враховуються при землеустрої?

3. Список використаних джерел.

Рекомендована література

1. Третяк А.М. Землеустрій: навч.посібник. Київ. 2019.520 с.
2. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.
3. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/> землеустрій.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 17

Тема. Класифікація земель і земельних ділянок за цільовим призначенням

Мета роботи: вивчити категорії земельного фонду України за основним цільовим призначенням та встановити особливості їхнього використання.

Теоретичне пояснення. Згідно із Земельним кодексом України повноваженнями в галузі земельних відносин наділені Верховні Ради України й Автономної Республіки Крим, місцеві ради, Кабінет Міністрів України і Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, центральні органи виконавчої влади з питань екології і природних ресурсів, земельних ресурсів та місцеві державні адміністрації.

Для виконання своїх функцій їм необхідна інформація про класифікацію земель, правовий режим земельних ділянок, їх

кількісну і якісну характеристику та оцінку. Класифікація земель передбачає їх розподіл за найбільш характерними ознаками.

За земельним законодавством України такою ознакою є цільове призначення земель, під яким розуміємо їх нормативне цільове використання, тобто встановлений у нормативному порядку правовий режим використання земель, або їх правовий статус, залежно від видів діяльності суб'єктів права власності на землю та права користування землею або суспільних інтересів.

За цільовим призначенням землі України поділяються на дев'ять категорій: - землі сільськогосподарського призначення; - землі житлової та громадської забудови; - землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення; - землі оздоровчого призначення; - землі рекреаційного призначення; - землі історико-культурного призначення; - землі лісового фонду; - землі водного фонду; - землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб, можуть перебувати у запасі.

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.

2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:

- розкрити визначення категорій земельного фонду за основним цільовим призначенням.

- охарактеризувати особливості використання земель кожної категорії та їхній правовий режим

3.Список використаної літератури

Рекомендована література

1.Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.

2.Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> про державний земельний кадастр.

3.Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012>.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 18

Тема. Історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на території України

Мета роботи: вивчити етапи становлення земельного кадастру на території України

Теоретичне пояснення. Спочатку під кадастром розуміли книгу, в якій вказували відомості про предмет оподаткування. З виникненням і розвитком держави земля стала основним джерелом державних доходів і у зв'язку з цим – об'єктом оподаткування. Внаслідок цього на певних етапах розвитку суспільства з'явилася необхідність у точному обліку земель, а відтак у їх оцінці як об'єкта господарювання й оподаткування.

Так, ще у Стародавньому Єгипті (4 тисячі років тому) удобрені розливами ріки Ніл землі обліковували у кількісному та якісному аспектах з метою вилучення п'ятої частини доходів і встановлення права власності на землю. Такі дії з обліку та оцінки земель проводили двічі на рік таксатори – чиновники фараона. В Аравійській пустелі, у Теллосі, були знайдені халдейські таблиці з першими планами території й описом міста Данги, які належали до 4000 року до нашої ери. Найстаріша кадастрова карта, яка дійшла до нас, зберігається в Туреччині у Стамбульському музеї. Це глиняна табличка із зображенням районів, які підлягали оподаткуванню. Цей документ належить приблизно до 2200 року до нашої ери. Цікавим кадастровим документом, створеним у далекому минулому ацтеками, є карта долини озера Шогимілко (місячне), виготовлена на великому аркуші стародавнього “паперу”, яким була кора дерева. На цій карті показана мережа осушувальних каналів, доріг, близько 400 будинків із зображенням господаря та ієрогліфом його імені, ділянка землі, осушеної дренажем і придатної для вирощування сільськогосподарських рослин. Відомості про поземельні кадастри знаходять також у Стародавньому Китаї, Месопотамії, Стародавній Греції і Римі, де вони успішно велися.

З розвитком суспільства змінювалися форми оподаткування населення, а тому вносилися певні зміни у земельний кадастр, у результаті чого розрізняють такі три основні його види: 1) за маєтками (господарствами); 2) за угіддями; 3) за окремими ділянками

(парцелями). Кадастр за маєтками (господарствами) давав порівняльну оцінку окремих маєтків (господарств), за угіддями – відповідно оцінку окремих видів земельних угідь, а кадастр за парцелями (парцелярний кадастр) – оцінку окремих земельних ділянок.

На території України Земельно-кадастрові роботи мають давню історію, пов'язану з пануванням на території України Росії, Австро-Угорщини, Польщі, Румунії і Чехословаччини. У Російській імперії, до складу якої входила Україна, земельно-оціночні роботи проводили з метою оподаткування. Початок вони беруть з писцевих описів земель, тобто з часів царювання Івана Грозного. Зі скасуванням кріпосного права, з розвитком капіталізму почалися масові переділи земель, купівля-продаж, оренда, внаслідок чого виникла необхідність у нових методиках оцінки земель.

У Галичині практикували австро-угорський, польський і чеський кадастри. Найбільш досконалим був австро-угорський. Становлення земельного кадастру за часів радянської влади. Сучасному земельному кадастру в Україні певною мірою властивий такий зміст і порядок його ведення, який сформувався за час його розвитку в епоху радянської влади. У цей період земельно-кадастрові дії зводилися лише до реєстрації землекористувань та обліку закріплених за ними земель. При цьому реєстрація землекористувань не мала суттєвого юридичного, правового значення, оскільки була цілком відсутня приватна власність на землю громадян, яким наділи у вигляді присадибних земель надавали лише у вторинне користування, залежно від їх участі в господарській діяльності колгоспів, радгоспів. Покаранням для селян за недостатню участь у колективному господарюванні було “відрізування”, тобто зменшення присадибних земельних ділянок. Цим методом щорічно брутально користувалася колгоспно-радгоспна номенклатура.

Більше практичне значення і застосування мали дані обліку кількості земель за видам угідь, оскільки сільськогосподарське виробництво планували за погектарним принципом, тобто в розрахунку на наявну у користуванні площу сільськогосподарських угідь, особливо ріллі. Однак уже на початку 50-х років ХХ ст. почало виявлятися незадоволення керівників господарств розташованих на гірших землях, такою практикою планування сільськогосподарського виробництва, оскільки вони не могли щорічно забезпечувати щораз

вищі планові показники. У зв'язку з цим у 60- х роках перед земельним кадастром постало завдання доповнити дані обліку кількості земель відомостями про їх якість.

Історичні зміни щодо призначення, змісту, порядку ведення державного земельного кадастру відбулися в рамках земельної реформи в Україні

Зміст звіту з практичної роботи

1. Титульний аркуш.
2. Пояснювальна записка, в якій повинні бути висвітлені такі питання:
 - а) Австро-угорський, польський і чеський кадастритна території України.
 - б) Становлення земельного кадастру за часів радянської влади
 - в) Розвиток державного земельного кадастру в умовах реформування земельних відносин в Україні
- 3.Список використаної літератури

Рекомендована література

1. Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навч. посібник / М.Г. Ступень, Р.Й. Гулько, О.Я. Микула та ін.; За заг. ред. М. Г. Ступеня. – 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Новий Світ-2000», 2006. – 336 с.
2. Державний земельний кадастр: Підручник / М. Г. Ступень, О. Я. Микула, Є. С. Лавейкіна та ін.; За заг. ред. М. Г. Ступеня. – Львів, 2011. – 315 с.
3. Галузеві кадастри: навч. посіб. / колектив авторів за ред. Т.В. Мовчан. Одеса: ОДАУ, 2019. 188 с.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 19

Тема. Види природних кадастрів та порядок їх ведення

Мета роботи: сформувати уявлення щодо основних положень кадастру природних ресурсів, їх структуру та методологію ведення.

Зміст та послідовність виконання завдання:

Завдання 1. Проаналізуйте історичний аспект розвитку кадастрової системи країн світу.

№	Країна	Історичні витоки формування кадастру
1.	Україна	
2.	Польща	
3.	Сполучені Штати Америки	
4.	Німеччина	
5.	Франція	
6.	Туреччина	
7.	Норвегія	
8.	Австрія	

Завдання 2. Визначте зміст понять, категорій, базових положень

1. Галузеві кадастри – _____
2. Слово «кадастр» походить від _____
3. Дані кадастрів лежать в основі _____
4. Принципи ведення галузевих кадастрів – _____
 - а) _____
 - б) _____
 - в) _____
 - г) _____
 - д) _____
 - е) _____
 - ж) _____

Завдання 3. Зазначте, які державні кадастри ведуться в Україні відповідно до законодавства:

- 1) _____

Завдання 4. Проаналізуйте нормативну базу галузевих кадастрів _

Завдання 5. Визначте зміст понять, категорій, базових положень

1. Ресурси поділяються на три великі групи:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

2. Відповідно до визначення, наведеного у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища», природні ресурси це – _____

3. Проаналізуйте генетичну класифікацію природних ресурсів:

- а) біологічні – _____
- б) енергетичні та мінеральні – _____

- в) кліматичні – _____
- г) життєвий простір – _____
- д) генетичний фонд – _____

Завдання 6. Проаналізуйте еколого-економічний аспект природокористування.

Економічне оцінювання природних ресурсів – _____

Економічний аспект природно-ресурсного потенціалу – _____

Раціональне природокористування – _____

Нераціональне природокористування – _____

Типи господарського впливу людини на природне середовище:

- а) _____
- б) _____
- в) _____

Завдання 7. Проаналізуйте зміст понять, категорій, базових положень за територіальним принципом

1. Природно-ресурсний потенціал України:

2. Природно-ресурсний потенціал території – _____

3. Проаналізуйте функціональну класифікація природних ресурсів, як основу регіональних кадастрів природних ресурсів (Данилишин Б. М., Дорогунцов С. І., Міщенко В. С., 1999):

- а) сировинні ресурси – _____
- б) енергетичні – _____
- в) ґрунтові – _____
- г) інженерно-геологічні – _____
- д) середовищетоформуючі (екологічні) – _____
- е) культурно-естетичні й наукові – _____

4. Обліку та оцінюванню в регіональному кадастрі природних ресурсів підлягають такі природні ресурси:

- ресурси землі: _____
- ресурси надр: _____
- ресурси гідросфери: _____
- ресурси рослинного і тваринного світу: _____
- рекреаційні ресурси: _____
- особливо охоронні природні території: _____

Завдання 8. Визначте зміст понять, категорій, базових положень

1. Ліс – _____

2. Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцем розташування виконують функції: _____

3. Усі ліси на території України становлять _____

4. До лісового фонду не належать: _____

1) _____

2) _____ 5.

5. Землі лісового фонду поділяються на:

а) лісові – _____

б) нелісові – _____

6. Лісовими ресурсами є _____

Завдання 9. Особливості ведення Державного кадастру лісових ресурсів

1. Відповідно до ст. 95 Лісового кодексу України державний облік лісів і державний лісовий кадастр ведуться з метою _____

2. Державний облік лісів і державний лісовий кадастр містять відомості про _____

3. Державний облік лісів і державний лісовий кадастр ведуться з метою _____

4. Державний лісовий кадастр включає:

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

5. Завданням державного лісового кадастру і первинного обліку лісів є _____

Завдання 10. Кадастр застосовується для удосконалення економічного механізму в сфері лісовирощування, зокрема:

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

5) _____

6) _____

7) _____

Завдання 11. Інформаційна база Державного кадастру лісових ресурсів містить такі матеріали:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____

Завдання 12. На рівні району ведення Державного кадастру лісових ресурсів передбачає збір, накопичення і поновлення первинної інформації, що включає:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____
- 8) _____

Документація державного лісового кадастру в країні поновлюється кожні _____

Завдання 13. Проаналізуйте законодавчу базу щодо ведення Державного кадастру лісових ресурсів _____

Завдання 14. Розкрийте функції, які виконує Державне агентство лісових ресурсів України:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

Завдання 15. Документація державного лісового кадастру ведеться за такими формами:

- а) _____
- б) _____
- в) _____

Внесення змін і доповнень до складу документації Державного лісового кадастру проводиться _____

Завдання 16. У рік, що передує року проведення державного лісового кадастру в країні, постійні користувачі лісового фонду виконують комплекс підготовчих робіт, а саме:

- a) _____
- б) _____
- в) _____

Завдання 17. Які зобов'язання мають Державні органи лісового господарства в період проведення підготовчих робіт:

- a) _____
- б) _____
- в) _____
- г) _____

Завдання 18. Визначте поняття і зміст лісовпорядкування

1. Продовж вираз. відповідно до ст. 45 Лісового кодексу України лісовпорядкування включає комплекс заходів, спрямованих на

2. Відповідно до ст. 46 Лісового кодексу України лісовпорядкування передбачає передбачає такий комплекс заходів:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____
- 8) _____
- 9) _____
- 10) _____
- 11) _____
- 12) _____
- 13) _____
- 14) _____
- 15) _____

Завдання 19. Особливості ведення лісовпорядкування

1. Продовжить вираз. Лісовпорядкування є обов'язковим на всій території України та ведеться (яким органом?)

Відповідно до ст. 48 ЛКУ у матеріалах лісовпорядкування наведена _____

Проект організації та розвитку лісового господарства передбачає

Завдання 20. Відтворення лісів здійснюється з метою:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

Відповідно до ст. 80 ЛКУ відновлення лісів здійснюється на _____

Завдання 21. Дані кадастрової оцінки лісових ресурсів використовують під час лісовпорядного проектування залежно від регіональних умов та цільового призначення:

- 1) під час проектування багатоцільового лісокористування – спрямоване на _____
- 2) під час складання проектів рубок лісів головного користування – повинно передбачати _____
- 3) під час складання проектів рубок формування та оздоровлення лісів – проектуються у _____
 - а) рубки догляду за лісом – _____
 - б) санітарні рубки і ліквідація захаращеності – _____
 - в) ліквідація лісосічної та позалісосічної захаращеності – _____
 - г) рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків – _____
- 4) під час проектування побічних лісових користувань – _____
- 5) використання лісового фонду в рекреаційно-оздоровчою та науковою метою – _____
 - б) відтворення лісів – _____

Завдання 22. Визначте зміст понять, категорій, базових положень

1. Водні ресурси – _____
2. За господарською значимістю водні ресурси поділяють на дві категорії:
 - 1) природні або потенційні ресурси – _____
 - 2) експлуатаційні ресурси – _____
3. Водний кадастр – _____
4. Державний облік вод – _____
5. Водний кадастр здійснюється з метою _____
6. Принципи ведення державного водного кадастру:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____

Завдання 23. Проаналізуйте класифікацію водних об'єктів, що становлять водний фонд держави, відповідно до Водного Кодексу України.

№	Класифікаційна ознака	Визначення змісту
1	До водного фонду України належать:	
2	До земель водного фонду належать землі, зайняті:	
3	До водних об'єктів загальнодержавного значення належать:	
4	До водних об'єктів місцевого значення належать:	

Завдання 24. Проаналізуйте структуру державного водного кадастру.

Перший розділ «Поверхневі води» містить відомості: _____

Другий розділ «Підземні води» містить відомості: _____

Третій розділ відображає шляхи використання вод: _____

Дуже важливою складовою водного кадастру є картографічні матеріали.

На карту-схему наносять:

а) _____

б) _____

Завдання 25. Проаналізуйте історію становлення державного водного кадастру:

Перший водний кадастр _____.
Другий водний кадастр _____.
Третій водний кадастр _____.

Завдання 26. Визначте зміст понять, категорій, базових положень

1. Підземні води як цінні природні ресурси: _____
2. В Україні станом на 1.01.2024 р. на Державному балансі запасів перебувало _____
3. Державним обліком підземних вод і веденням Державного водного кадастру займаються _____

Завдання 27. Облік підземних вод і ведення Державного водного кадастру

1. Документи обліку експлуатаційних запасів і прогнозних ресурсів підземних вод є документами Державного водного кадастру та налічують:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____
- 8) _____
- 9) _____
- 10) _____

2. Документи обліку експлуатаційних запасів і прогнозних ресурсів підземних вод призначені для:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

Завдання 28. Проаналізуйте особливості формування ДВК за розділом «Підземні води»

1. В основу складання «Гідрогеологічної стратифікаційної схеми водоносних і водонапірних горизонтів України» покладено такі матеріали:

- 1) _____
- 2) _____

- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____

2. Публікування кадастрових даних:

- Серія 1. _____
- Серія 2. _____
- Серія 3. _____

Завдання 29. Автоматизована інформаційна система ДВК «Підземні води». Задля формування АІС ДВК було виконано такі види та обсяги робіт:

- 1) _____
- a) _____
- б) _____
- в) _____
- 2) _____
- 3) _____
- a) _____
- б) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____
- 7) _____

Завдання 30. Визначте зміст понять, категорій, базових положень

- 1. Завданням державного обліку поверхневих вод є _____
- 2. Державний облік поверхневих вод здійснює _____
- 3. Державний водний кадастр за розділом «Поверхневі води» включає дані щодо водних об'єктів: _____
- 4. Сучасна гідрологічна мережа України налічує _____

Завдання 31. Проаналізуйте функції Українського гідрометеорологічного центру:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____
- 6) _____

- 7) _____
а) _____
б) _____
в) _____
д) _____
е) _____
ж) _____
з) _____

Завдання 32. Проаналізуйте головні суб'єкти збору та опрацювання гідрологічних даних:

– Гідрологічний пост:

- 1) _____
2) _____

– Гідрологічна станція:

- 1) _____
2) _____
3) _____
4) _____
5) _____

Управління гідрометеослужби (наприклад, обласне):

- 1) _____
2) _____
3) _____
4) _____
5) _____
6) _____
7) _____

Відділ гідрології і Державного водного кадастру:

- 1) _____
2) _____

Завдання 33. Проаналізуйте зміст видань Державного водного кадастру Розділ перший «Державного водного кадастру» («Поверхневі води») сформовано з трьох серій:

Серія 1. Каталожні дані:

- 1) _____
2) _____
3) _____
4) _____

Серія 2. Щорічні дані:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

Серія 3. Багаторічні дані: _____

Завдання 34. Характеристика АІС ДВК 1. Автоматизована інформаційна система Державного водного кадастру (АІС ДВК) – __

2. Банки даних – _____

3. Головне завдання АІС ДВК – _____

4. Завдання, до вирішення яких має підійти сьогодні ДВК за розділом «Поверхневі води»:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

Завдання 35. Визначте зміст понять, категорій, базових положень

1. Кадастр використання водних ресурсів – _____.

2. Державному обліку у межах Державного водного кадастру підлягають такі водогосподарські об'єкти:

- а) _____
- б) _____
- в) _____
- г) _____
- д) _____
- е) _____

3. У Водному кодексі України зазначено, що державний облік водокористування здійснюється з метою _____

4. Для кожного з водогосподарських об'єктів, зареєстрованих у каталогах водокористування, наведено такі дані:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

Завдання 36. Проаналізуйте особливості ведення кадастру водокористування. Технологічна схема ведення кадастру використання водних ресурсів:

- 1) _____
 - a) _____
 - б) _____
 - в) _____
 - г) _____
 - д) _____
 - е) _____

- 2) _____
 - a) _____
 - б) _____
 - 3) _____
 - 4) _____
 - 5) _____
 - б) _____

Завдання 37. Проаналізуйте використання кадастрових даних та зміст вихідної інформації.

1. Узагальнена (вихідна для системи ведення Державного водного кадастру) інформація щодо використання водних ресурсів містить:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

2. Головними користувачами кадастрової інформації за розділом «Використання водних ресурсів» є:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

3. Кадастрову інформацію використовують під час:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____
- 5) _____

- 6) _____
- 7) _____
- 8) _____
- 9) _____
- 10) _____
- 11) _____
- 12) _____
- 13) _____
- 14) _____

Результат роботи: оформити звіт про виконану роботу (відповіді на питання)

Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.
2. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. [URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/лісовий>
3. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. URL: <http://rada.gov.ua>.
4. Кодекс України про надра від 27.07.1994 № 132/94 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/132/94>.
5. О.Я. Микула, М.Г. Ступень., В.Ю. Пересоляк. Кадастр природних ресурсів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів: «Новий Світ- 2000». 2020. – 192 с.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 20

Тема. Органи державної влади в галузі ведення Державного земельного кадастру (ДЗК). Компетенції органів державної влади у галузі ведення Державного земельного кадастру та державної реєстрації земельних ділянок.

Мета роботи: ознайомитися із компетенціями органів державної влади в галузі ведення ДЗК.

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Проаналізувати структуру Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастру).

2. Проаналізувати структуру територіальних органів Держгеокадастру, визначити її відмінності від структури центрального апарату Держгеокадастру.

3. Виходячи з положень про Держгеокадастр і про його територіальні органи, визначити компетенції органів державної влади в галузі ведення Державного земельного кадастру.

4. Визначити, які саме посадові особи Держгеокадастру є відповідальними за ведення Державного земельного кадастру, в чому полягають їх права і обов'язки, яку відповідальність вони несуть.

Результат роботи: оформити короткий звіт про виконану роботу (відповіді на питання)

Надати відповіді на питання.

1. Які основні завдання та функції Держгеокадастру України?

2. Які завдання виконують територіальні органи Держгеокадастру?

3. Хто здійснює ведення Державного земельного кадастру, якими є права, обов'язки і відповідальність цих осіб?

Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.

2. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/> землеустрій.

3. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про_державний_земельний_кадастр.

4. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012>.

5. Про оренду земель: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 21

Тема: Основи ведення державного земельного кадастру

Мета роботи: ознайомитися з порядком ведення державного земельного кадастру в Україні.

Теоретичне пояснення. *Державний земельний кадастр* - єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами, про меліоративні мережі та складові частини меліоративних мереж;

Державний земельний кадастр ведеться з метою інформаційного забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб при:

- регулюванні земельних відносин;
- управлінні земельними ресурсами;
- організації раціонального використання та охорони земель;
- здійсненні землеустрою;
- проведенні оцінки землі;
- формуванні та веденні містобудівного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів;
- справлянні плати за землю

Державний земельний кадастр базується на таких основних принципах:

- обов'язковості внесення до Державного земельного кадастру відомостей про всі його об'єкти;
- єдності методології ведення Державного земельного кадастру;
- об'єктивності, достовірності та повноти відомостей у Державному земельному кадастрі;
- внесення відомостей до Державного земельного кадастру виключно на підставі та відповідно до цього Закону;
- відкритості та доступності відомостей Державного земельного кадастру, законності їх одержання, поширення і зберігання;
- безперервності внесення до Державного земельного кадастру відомостей про об'єкти Державного земельного кадастру, що змінюються;

- документування всіх відомостей Державного земельного кадастру

Ведення Державного земельного кадастру здійснюється шляхом:

- створення відповідної державної геодезичної та картографічної основи, яка визначається та надається відповідно до цього Закону;

- внесення відомостей про об'єкти Державного земельного кадастру;

- внесення змін до відомостей про об'єкти Державного земельного кадастру;

- оброблення та систематизації відомостей про об'єкти Державного земельного кадастру.

Державний земельний кадастр включає геопросторові дані, метадані та сервіси, оприлюднення, інша діяльність з якими та доступ до яких здійснюються у мережі Інтернет згідно із [Законом України](#) "Про національну інфраструктуру геопросторових даних".

Державний земельний кадастр ведеться на електронних та паперових носіях. У разі виявлення розбіжностей між відомостями на електронних та паперових носіях пріоритет мають відомості на паперових носіях.

Об'єктами Державного земельного кадастру є:

- землі в межах державного кордону України;
- землі в межах території адміністративно-територіальних одиниць, землі в межах територій територіальних громад;
- обмеження у використанні земель;
- меліоративні мережі;
- складові частини меліоративних мереж;
- земельні ділянки.

Відомості про об'єкти Державного земельного кадастру під час внесення їх до Державного земельного кадастру мають відповідати існуючим характеристикам об'єктів у натурі (на місцевості), визначеним з точністю відповідно до норм та правил, технічних регламентів.

Зміст та послідовність виконання завдання:

1. Відповідно до Закону України «Про державний земельний кадастр» вказати склад відомостей Державного земельного кадастру:

Відомості про державний кордон України	
Відомості про землі в межах територій адміністративно-територіальних одиниць	
Відомості про землі в межах території територіальної громади	
Відомості про обмеження у використанні земель	
Відомості про меліоративну мережу, складову частину меліоративної мережі	
Відомості про земельні ділянки	

2. Встановити відповідності:

1) державна реєстрація земельної ділянки	1) картографічний документ, що відображає місцезнаходження, межі і нумерацію кадастрових зон і кварталів та використовується для присвоєння кадастрових номерів земельним ділянкам і ведення кадастрової карти (плану)
2) кадастровий квартал	2) графічне зображення, що містить відомості про об'єкти Державного земельного кадастру;
3) індексна кадастрова карта (план)	3) індивідуальна, що не повторюється на всій території України, послідовність цифр та знаків, яка присвоюється земельній ділянці під час її державної реєстрації і зберігається за нею протягом усього часу існування;
4) кадастровий номер земельної ділянки	4) внесення до Державного земельного кадастру передбачених цим Законом відомостей про формування земельної ділянки та присвоєння їй кадастрового номера;
5) кадастрова карта (план)	5) компактна територія, що визначається з метою раціональної організації кадастрової нумерації та межі якої, як правило, збігаються з природними або штучними межами (річками, струмками, каналами, лісосмугами, вулицями, шляхами, інженерними спорудами, огорожами, фасадами будівель, лінійними спорудами тощо);

3. Розкрити основні завдання ведення державного земельного кадастру.

4. Підстави та основні вимоги щодо внесення відомостей до Державного земельного кадастру:

Відомості	Підстави
Про державний кордон України	
Про межі земельної ділянки	
Про цільове призначення земельних ділянок	
Про функціональні зони	
Про угіддя земельної ділянки	
Про меліоративні мережі	
Про нормативну грошову оцінку земель	
Про межі частини земельної ділянки,	
Про межі адміністративно-територіальних одиниць	
Про масив земель сільськогосподарського призначення	
Про заходи щодо охорони земель і ґрунтів	
Про бонітування ґрунтів	
Про контури, координати поворотних точок, назви, адреси будівель, споруд та інженерних мереж, ідентифікатори об'єктів будівництва та закінчених будівництвом об'єктів	

Розписати вимоги до документів, які є підставою для внесення відомостей до Державного земельного кадастру

5. Документи, які створюються під час ведення Державного земельного кадастру.

6. Особливості внесення до Державного земельного кадастру відомостей про земельну ділянку у разі її поділу чи об'єднання з іншою земельною ділянкою, а також відновлення її меж

7. Внесення до Державного земельного кадастру відомостей про обмеження у використанні земель

8. Описати порядок користування відомостями Державного земельного кадастру

Результат роботи: оформити звіт про виконану роботу (відповіді на питання)

Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.

2. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> про державний земельний кадастр.
3. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012>.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 22

Тема: Складові частини державного земельного кадастру

Мета роботи: ознайомитись зі складовими частини державного земельного кадастру

Теоретичне пояснення.

Кадастрові зйомки. Зйомки виконують різними приладами із застосуванням різних матеріалів для реєстрації одержаних вихідних даних. Традиційно зйомки поділяють, перш за все, залежно від місця знаходження знімального обладнання під час зйомок на наземні та повітряні з використанням фотографічних приладів (аерофототопографічна зйомка). Однак становлення й розвиток наземного знімання із застосуванням фотографій місцевості дає підставу класифікувати зйомки на топографічні та фототопографічні з подальшим поділом на наземні та повітряні. Можна також виділити зйомки суші і зйомки шельфу. Розрізняють також горизонтальну, вертикальну та топографічну зйомку.

Кадастрові зйомки – комплекс робіт, спрямованих на вивчення необхідних топографічних елементів місцевості щодо пунктів геодезичної мережі (зокрема меж землеволодінь, землекористувачів з їх найменуваннями, кількісними та якісними показниками) і нанесення їх на планшет для створення планів та (карт), що служать основою для різних кадастрів. Виконуються спеціалістами землевпорядниками різними методами за допомогою спеціальних геодезичних приладів. Кадастрова зйомка включає: – геодезичне встановлення меж земельної ділянки; – погодження меж земельної ділянки з суміжними власниками та землекористувачами; – відновлення меж земельної ділянки на місцевості; – встановлення меж частин земельної ділянки, які містять обтяження та обмеження щодо використання землі; – виготовлення кадастрового плану. За

результатами виконаних зйомок складається відповідний планово картографічний матеріал.

Кадастровим зонуванням є встановлення меж кадастрових зон і кварталів. Кадастрове зонування включає: а) місця розташування обмежень щодо використання земель. б) меж кадастрових зон та кварталів. в) меж оціночних районів та зон. г) кадастрових номерів (території адміністративно-територіальної одиниці).

Кадастровий план обмежень і обтяжень складається з метою одержання достовірної графічної і аналітичної інформації про наявність, склад, місце розташування об'єктів з особливим режимом використання і меж зон в яких обмежуються ті або інші види господарської діяльності з метою гарантування прав власників землі, захисту населення від шкідливих впливів при господарській діяльності, роботи об'єктів, що мають спеціальний режим виробничої діяльності.

Обтяження на використання землі – це право на земельну ділянку включаючи право на заставу, оренду, сервітути, обмеження, обов'язки по договору, рішення суду про передачу прав і інші встановленні законодавством права відносно землі.

Об'єктами кадастрового зонування являються зони особливого режиму використання земель: – охоронна зона; – зона санітарної охорони; – прибережна захисна смуга; – зона особливого режиму; – санітарно-захисна зона; – шумова зона; – обмеження, обтяження і земельні сервітути; – зони мінімальних відстаней; – зони теплових мереж

Державна реєстрація земельної ділянки здійснюється при її формуванні шляхом відкриття Поземельної книги на таку ділянку. Державна реєстрація земельних ділянок здійснюється за місцем їх розташування відповідним Державним кадастровим реєстратором центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

Державна реєстрація земельних ділянок здійснюється за заявою: – особи, якій за рішенням органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування надано дозвіл на розроблення документації із землеустрою, що є підставою для формування земельної ділянки при передачі її у власність чи користування із земель державної чи комунальної власності, або уповноваженої нею особи;

– власника земельної ділянки, користувача земельної ділянки державної чи комунальної власності (у разі поділу чи об'єднання раніше сформованих земельних ділянок) або уповноваженої ними особи; – органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування (у разі формування земельних ділянок відповідно державної чи комунальної власності).

Бонітування ґрунтів. Основним призначенням сільськогосподарських земель є вирощування на них врожаю культур, який реалізується землевласником з метою одержання прибутку. Величина врожаю за однакових кліматичних та економічних умов та нормативних затрат буде залежати від родючості ґрунтів, які входять до складу землеволодіння.

Родючість ґрунту – це його здатність відповідати потребам рослин і забезпечити їх водою, елементами живлення, а їхні кореневі системи – сприятливими екологічними умовами. Родючість ґрунту залежить від багатьох його властивостей, але в основному визначається кінцевою кількістю основних показників, серед яких найпершим є вміст і запаси гумусу.

Рекомендована література

1. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://rada.gov.ua/laws/show/земельний>.
2. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> про державний земельний кадастр.
3. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012>.

Навчальне видання

ОСНОВИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА КАДАСТРУ

Методичні вказівки до виконання

Укладач:
Домбровська Олена Анатоліївна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. 1,791.

Наклад ___ пр.

Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44